

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०८/२२

एघार जलविद्युत् आयोजनालाई विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र

पाँच महीनामा विभिन्न ११ जलविद्युत् आयोजनालाई विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र प्रदान गरेको छ।

चालू आवको हालसम्म अनुमतिपत्र दिइएका आयोजनाको क्षमता एक हजार ३८७ मेगावाट रहेको छ। ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय मातहतको विद्युत् विकास विभागले हालसम्म १९० आयोजनालाई त्यस्तो अनुमतिपत्र दिएको छ। विभागका अनुसार हालसम्म सात हजार २६३ मेगावाट क्षमताका आयोजनाले त्यस्तो अनुमति लिएका छन्।

चालू आवको हालसम्म अनुमति दिइएका आयोजनामा ४४० मेगावाट क्षमताको तिला एक, ४२० मेगावाट क्षमताको तिला दुई ठूला आयोजना हुन्। ती आयोजना एससी पावर कम्पनीले निर्माण गर्न लागेका हुन्।

यस्तै २८२ मेगावाट क्षमताको मनाङ मर्स्याङ्दी जलविद्युत् आयोजनाले पनि त्यस्तो अनुमतिपत्र लिएको छ। सो आयोजनाको प्रवर्द्धक मनाङ मर्स्याङ्दी हाइड्रोपावर कम्पनी रहेको छ। कूल १४० मेगावाट क्षमताको तल्लो मनाङ मर्स्याङ्दी जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धक बुटवल पावर कम्पनी रहेको छ। उक्त आयोजनाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ।

विभागका महानिर्देशक नवीनराज सिंहका अनुसार ह्याबिट्याट पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने पाँच मेगावाट क्षमताको हेवा ए, युनिटेक हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने पाँच दशमलव आठ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो फावाले पनि हालै विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ।

सेञ्चुरी इनर्जी प्रालिले प्रवर्द्धन गर्ने शून्य दशमलव नौ सात मेगावाट क्षमताको हाडी खोला, गोरक्ष इनर्जी प्रवर्द्धक रहेको सुपर आँखुखोला जलविद्युत् आयोजनाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ।

नीलगिरि खोला हाइड्रो पावर कम्पनीको प्रवर्द्धनमा निर्माण हुने ६२ मेगावाटको नीलगिरि खोला र शक्ति ऊर्जा विकास कम्पनीले प्रवर्द्धन गर्ने शून्य दशमलव नौ पाँच मेगावाट क्षमताको तौथली खोलाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ।

विभागका अनुसार हाल सरकारको बास्केटमा रहेका आयोजनाको सङ्ख्या १०२ छन्। ती आयोजनाको क्षमता दुई हजार ७७० मेगावाट रहेको छ।

यस्तै एक मेगावाटभन्दा माथि रहेका कूल ७४ आयोजनाबाट एक हजार तीन मेगावाट र एक मेगावाटभन्दा साना १५ आयोजनाबाट ११ मेगावाट गरी कूल एक हजार ११४ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भइरहेको छ। रासस

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/२२

पाँच महीनामा १३८७ मेगावाट विद्युत् उत्पादनका लागि अनुमतिपत्र प्रदान

सरकारले चालू आर्थिक वर्षको पाँच महीनामा विभिन्न ११ जलविद्युत् आयोजनालाई विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र प्रदान गरेको छ । चालू आवको हालसम्म अनुमतिपत्र दिइएका आयोजनाको क्षमता एक हजार ३ सय ८७ मेगावाट रहेको छ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय मातहतको विद्युत् विकास विभागले हालसम्म १ सय ९० आयोजनालाई त्यस्तो अनुमतिपत्र दिएको छ । विभागका अनुसार हालसम्म सात हजार २ सय ६३ मेगावाट क्षमताका आयोजनाले त्यस्तो अनुमति लिएका छन् ।

चालू आवको हालसम्म अनुमति दिइएका आयोजनामा ४ सय ४० मेगावाट क्षमताको तिला एक, ४ सय २० मेगावाट क्षमताको तिला दुई ठूला आयोजना हुन् । ती आयोजना एससी पावर कम्पनीले निर्माण गर्न लागेको हो । यस्तै २ सय ८२ मेगावाट क्षमताको मनाङ मस्याङदी जलविद्युत् आयोजनाले पनि त्यस्तो अनुमतिपत्र लिएको छ । सो आयोजनाको प्रवर्द्धक मनाङ मस्याङदी हाइड्रोपावर कम्पनी रहेको छ । कूल १ सय ४० मेगावाट क्षमताको तल्लो मनाङ मस्याङदी जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धक बुटवल पावर कम्पनी रहेको छ । उक्त आयोजनाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ ।

विभागका महानिर्देशक नवीनराज सिंहका अनुसार ह्याबिट्याट पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने पाँच मेगावाट क्षमताको हेवा ए, युनिटेक हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने पाँच दशमलव आठ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो फावाले पनि हालै विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ ।

सेञ्चुरी इनर्जी प्रालिले प्रवर्द्धन गर्ने शून्य दशमलव नौ सात मेगावाट क्षमताको हाडी खोला, गोरक्ष इनर्जी प्रवर्द्धक रहेको सुपर आँखुखोला जलविद्युत् आयोजनाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ । नीलगिरि खोला हाइड्रो पावर कम्पनीको प्रवर्द्धनमा निर्माण हुने ६२ मेगावाटको नीलगिरि खोला र शक्ति ऊर्जा विकास कम्पनीले प्रवर्द्धन गर्ने शून्य दशमलव नौ पाँच मेगावाट क्षमताको तौथली खोलाले पनि विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लिएको छ । विभागका अनुसार हाल सरकारको बास्केटमा रहेका आयोजनाको सङ्ख्या १ सय २ छन् । ती आयोजनाको क्षमता दुई हजार ७ सय ७० मेगावाट रहेको छ ।

यस्तै एक मेगावाटभन्दा माथि रहेका कूल ७४ आयोजनाबाट एक हजार तीन मेगावाट र एक मेगावाटभन्दा साना १५ आयोजनाबाट ११ मेगावाट गरी कूल एक हजार १ सय १४ मेगावाट विद्युत् उत्पादनका लागि तयारी भइरहेको छ ।

रासस

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/२३

बाढीले क्षतिग्रस्त थापाखोलाको उत्पादन सुरु हुन अझै १ महिना लाग्ने

बाढीले क्षतिग्रस्त मुस्ताङस्थित १३.६ मेगावाटको थापाखोला जलविद्युत आयोजनाबाट विद्युत उत्पादन सुरु हुन अझै १ महिना लाग्ने भएको छ । गत साउन २६ गते राती आएको बाढीले आयोजनाको संरचनामा क्षति पुर्याएपछि पुनर्निर्माण गरेर सञ्चालन गर्न लागिएको हो । आयोजनाको बाँध, पहुँच नहर, सुरुङलगायत संरचनामा क्षति पुगेकाले पुनर्निर्माणको काम चलिरहेको प्रवर्द्धक माउन्ट कैलाश इनर्जी कम्पनीका अध्यक्ष भरत खड्काले बताए । उनका अनुसार आयोजनाको पेनस्टक र सुरुङमा बाढीले बगाएर ल्याएको माटो भरिएको छ । अहिले क्षति भएको बाँध क्षेत्रको पुनर्निर्माण भइरहेको छ । पेनस्टक र सुरुङमा जमेको माटो निकाल्ने काम पनि भइरहेको खड्काले बताए । इमोर्टल कन्स्ट्रक्सन कम्पनीले आयोजनाको क्षतिग्रस्त संरचनाको पुनर्निर्माण तथा मर्मतको काम गरिरहेको छ । क्षतिग्रस्त संरचनाको पुनर्निर्माण तथा मर्मत गर्न ३० करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । आवश्यक लागत आयोजनाको बीमा दाबी रकमबाट परिपूर्ति हुने कम्पनीले जनाएको छ । गत साउन अन्तिम साता आएको बाढीले बाँध क्षेत्रको इन्टेक गेट, डिसेन्डर, अन्डर स्युङसलगायत संरचनामा क्षति पुर्याएको थियो । बाँध क्षेत्रमा बाढी पस्नुअघि जलविद्युतगृहले पूर्ण क्षमतामा विद्युत उत्पादन गर्दै आएको थियो । २ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ लागतमा निर्माण सम्पन्न भएको जलविद्युत आयोजनाले वार्षिक ६९.३३ गिगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन गर्दछ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/२३

जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयका १६ वितरण केन्द्रसँग कार्यसम्पादन सम्झौता

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयका १६ वितरण केन्द्रसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुनसमेतको उपस्थितिमा प्राधिकरणले वितरण केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरेको हो । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले क्षेत्रीय कार्यालय प्रमुख ओमप्रकाश महतोसँग कार्यसम्पादन सम्झौतामा हस्ताक्षर गरे । वितरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले सबै केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरेका छन् । सम्झौता अनुसार क्षेत्रीय कार्यालय अन्तर्गतका वितरण केन्द्रलाई विद्युत चुहावट नियन्त्रणलाई प्राथमिकतामा राखेर कार्यसम्पादन गर्नुपर्नेछ । कार्यसम्पादनको अंकभार ५० तोकिएको छ । पुरस्कार र दण्ड दिने व्यवस्था गरिएको प्राधिकरणले जनाएको छ । वितरण केन्द्र प्रमुखसँगको सम्झौतामा विद्युत चुहावट घटाउने, प्रशासनिक खर्च घटाउने, बाँकी बक्यौता असुल गर्ने, स्तरिय, भरपर्दो तथा सुरक्षित विद्युत सेवा प्रदान गर्ने, ग्राहक सेवाको स्तरबृद्धि गर्ने लगायतका कार्यसम्पादन सूचांक निर्धारण गरिएको छ । हरेक क्षेत्रीय कार्यालय र त्यस मातहतका वितरण केन्द्रलाई चुहावट नियन्त्रण, औसत महसुल संकलनको अवधि घटाउने विषयलाई मुख्य लक्ष्य (टार्गेट) निर्धारण गरिएको छ । हरेक वितरण केन्द्रलाई चुहावट नियन्त्रण र बक्यौता असुलीमा दिइएको लक्ष्यको न्युनतम ५० प्रतिशत प्रगति हासिल गरेमा केन्द्र प्रमुखलाई प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएकाे छ । कार्य सम्पादन भएको चार/चार महिनामा मूल्याङ्कन गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ । यस्तै लक्ष्य हासिल गर्ने केन्द्र प्रमुखले पाउने अंक बढुवामा जोड्ने भनिएको छ । तर, ५० प्रतिशतभन्दा कम लक्ष्य हासिल गरेमा बढुवामा सोही अनुसार नम्बर दिने र नगद तथा गैर नगद प्रोत्साहन नदिइने व्यवस्था राखिएको छ । विद्युतीय सुरक्षा, आफ्नो कार्यालय अन्तर्गत ग्रामिण विद्युतीकरण, गुणस्तरीय र भरपर्दो विद्युत आपूर्ति लगायतका विषयलाई सम्झौतामामा समेटिएको छ । गत असारसम्म प्राधिकरणको प्रणालीमा औसत २०.४५ प्रतिशत विद्युत चुहावट छ । प्राधिकरणले धेरै विद्युत चुहावट भएकालाई धेरै र कम चुहावट भएकालाई कम लक्ष्य दिएर कार्यसम्पादन गर्न भनेको छ । जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयअन्तर्गत ३१.३० प्रतिशत विद्युत चुहावट हुँदै आएको छ । चालु वर्षको ५ महिनासम्मको चुहावट २८.७५ प्रतिशत देखिएको छ । यसलाई चालु वर्षमा घटाएर २२.१९ प्रतिशतमा झार्ने लक्ष्य छ । सम्झौतापछि कार्यकारी निर्देशक घिसिङले पारदर्शी, नैतिकवान, व्यवसायिक र चेन अफ कमाण्डका आधारमा कार्यसम्पादन गर्न निर्देशन दिए । चुहावट घटाएर प्राधिकरणको आम्दानी बढाउन, पूर्वाधार प्रयोग गरेवापत दूरसंचार सेवा प्रदायक कम्पनीसँग लिनु पर्ने शुल्क असुलीमा कडाई गर्ने, खर्च तथा कोटेसनबाट गरिने खरिद नियन्त्रण गर्ने, सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने, विद्युतीय सुरक्षामा ध्यान दिन पनि उनले निर्देशन दिए । उपकार्यकारी निर्देशक न्यौपानेले मिटर र विद्युत जडानको आवेदन दिने ग्राहकको माग तत्काल सम्बोधन गर्न केन्द्र प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिए । उनले ५ वर्षभित्र ५ हजार मेगावाट विद्युत खपत गर्ने लक्ष्य पूरा गर्न थ्रि फेज लाइन जडान गर्न ग्राहकलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्नेमा जोड दिए ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/२३

प्रसारण लाइन नबन्दा धमाधम विद्युत उत्पादन अवधि सरिँदै, कुलमानको क्षमताले काम गरेन

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले समयमा प्रसारण लाइन निर्माण नगरेपछि धमाधम निजी क्षेत्रसँग भएको विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) संशोधन गर्न थालेको छ । आफ्नो अक्षमता लुकाउन निजी प्रवर्द्धकसँगको पिपिए संशोधन गरी विद्युत उत्पादन अवधि पर सारेको हो । प्राधिकरणले मंसिरको दोस्रो सातासम्म झन्डै हजार मेगावाटका ५० जलविद्युत आयोजनाको विद्युत उत्पादन अवधि आरसिओडी (रिक्वायर्ड कमर्सियल डेट) संशोधन गरेको छ । ३३ केभीदेखि ४ सय केभी भोल्टेजसम्मका लक्षित सबस्टेसन तथा प्रसारण लाइन निर्माणमा ढिलाई भएको भन्दै उत्पादन अवधि सारिएको छ । काबेली (१३२ केभी), मर्याङ्दी (२२० केभी), दोर्दी (१३२ केभी) कोरिडोर, सिंगटी-लामोसाँघु १३२ केभी, सोलु एवं कालीगण्डकी कोरिडोरमा निर्माणाधीन आयोजनाको पिपिए संशोधन गरिएको प्राधिकरणले जानकारी दिएको छ । उल्लेखित प्रसारण लाइन नजिक तथा नदी कोरिडोरमा निर्माणाधीन केही आयोजना संवेदनशील अर्थात् ६ महिनाभित्रै विद्युत उत्पादन गर्ने योजनामा छन् । तर, तत्काल ठाउँमा प्रसारण लाइन र सबस्टेसन तयार भएका छैनन् । प्राधिकरणले भोजपुर-सुनसरी (३३ केभी) डबल सर्किट, समुन्द्रटार-त्रिशूली-३ 'बी' हब (२२० केभी), त्रिशूली-३ 'बी' हब-मातातीर्थ (२२० केभी), गज्याङ-खिम्ती, सिंगटी-लामोसाँघु, कालीगण्डकी कोरिडोर, काबेली तथा मर्याङ्दी कोरिडोर प्रसारण लाइन निर्माणको म्याद पटक-पटक थपिएको छ । प्रसारण लाइन निर्माणको अवधिसँगै ती क्षेत्रमा आयोजनाका प्रवर्द्धकलाई प्राधिकरणले बोलाउँदै पिपिए अवधि संशोधन गर्ने गरेको छ । ५-५ मेगावाटका पिखुवा र तादी खोला, ६.४ मेगावाटको माथिल्लो मैलुङ 'ए' र ४० मेगावाटको खानीखोला-१ को पिपिए ४ पटकसम्म संशोधन गरिएको छ । यसैगरी, प्रसारण लाइनकै कारण १४.८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन, २५ मेगावाटको मथिल्लो दोर्दी 'ए' ३० मेगावाटको खानीखोला लगायत दुई दर्जन आयोजनाको म्याद २ देखि ४ पटकसम्म पर सारिएको छ । तैपनि, संशोधित मितिमा समेत प्रसारण लाइन बन्ने अवस्था छैन । समयमा प्रसारण लाइन निर्माण नहुँदा धेरै आयोजनाको विद्युत खेर जाने अवस्था देखिएको दोलखामा निर्माणाधीन २५ मेगावाटको सिंगटी खोलाका प्रवर्द्धक बटु लामिछानेले बताए । 'सिफारिस समितिले सिंगटीको पनि डिसेम्बरसम्म आरसिओडी संशोधन गर्न प्रस्ताव गरेको छ,' उनले भने, 'अहिले कार्यकारी निर्देशकको टेबलमा पुगेर रोकिएको छ ।' उनका अनुसार प्रसारण लाइन समयमा तयार नभए ६ महिनासम्म जरिवाना नलाग्ने सर्त भएकाले सिंगटीका लागि समस्या छैन । तर, विद्युत उत्पादन हुने समयसम्म प्रसारण लाइन बन्ने अवस्था देखिँदैन । कतिपय ठाउँमा निजी प्रवर्द्धकको अनुरोधका आधारमा पनि आरसिओडीको म्याद थप गरिएको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । 'देशभरि प्रसारण लाइन निर्माणको समस्या छ, कति ठाउँमा वर्षौंदेखि काम रोकिएको छ,' उनले भने, 'प्राधिकरणले सबैसँग समन्वय गरेर काम गरिरहेकै छ ।' ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्री वर्षमान पुनले प्रसारण लाइन निर्माणमा दबाव दिए पनि प्राधिकरणले कामको गति बढाउन सकेको छैन । यसो त मन्त्री पुनको निर्देशन प्राधिकरण व्यवस्थापनले कार्यान्वयन गर्नुभन्दा पिपिए म्याद सारिएको देखिन्छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ संवेदनशील प्रसारण लाइन निर्माण क्षेत्रको अवलोकन तथा निरीक्षणमा गए पनि यसले अपेक्षित परिणाम दिन सकेको छैन । घिसिङ सस्तो लोकप्रियतामा लागेर मुख्य कामलाई प्राथमिकता नदिएको निजी क्षेत्रको गुनासो छ । प्राधिकरणले निर्माण गरिरहेका प्रसारण करिब ६० प्रसारण लाइनमध्ये आधाभन्दा बढी संकटग्रस्त छन् । दर्जन बढी प्रसारण लाइनमा ठेकेदारले नै काम

गरेका छैनन् । केही ठेकेदार कार्यकारी निर्देशक घिसिडकै संरक्षणमा रहेको र उनीहरूले काम नगरेको प्राधिकरणकै उच्च अधिकारीले बताए ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/२३

गण्डकीमा २९ जलविद्युत् निर्माणाधीन

६६४ मेगावाटका योजना

लालप्रसाद शर्मा

गण्डकी प्रदेश विद्युत् विकासको इतिहास त्यति लामो छैन । ०२४ मा पहिलोपटक फेवातालको पानीबाट एक किलोवाट क्षमताको फेवा जलविद्युत् योजना बनेको थियो । उज्यालोमा बस्न पाइने भन्दै खुसीयाली मनाए पनि कतिपय पोखरेलीले आगलागी हुने डरले खरको छाना भएको घरमा विद्युतीकरण गरेनन् । अहिले भने बिजुलीबिना कुनै काम गर्न सकिने अवस्था छैन । झुप्रादेखि महलसम्म र उद्योगधन्डालगायत सबै काममा विद्युत् अनिवार्य भइसकेको छ । पाँच दशकअघि सुरु जलविद्युत् यात्रा क्रममा अहिलेसम्म गण्डकी प्रदेशमा २३ योजना बनिसकेका छन् ।

गण्डकी प्रदेशको नीति तथा योजना आयोगले तयार पारेको स्थितिपत्रअनुसार ६६४ मेगावाटका २९ जलविद्युत् आयोजना निर्माणाधीन छन् । यसमा सबैभन्दा बढी लमजुडमा छन् । त्यसपछि म्याग्दी, पर्वत, तनहुँ जिल्ला पर्छन् ।

तनहुँ जलविद्युत् आयोजना (१४४ मेगावाट), लमजुडमा सुपर दोर्दी (ख) (४९.५ मेगावाट), ड्यादी (३०), दोर्दी, (२७), माथिल्लो दोर्दी (२५), म्याग्दीमा राहुघाट (४०), दरबाङ (२५), पर्वतमा तल्लो मोदी (२० मेगावाट), कास्कीमा ४४ मेगावाटको सुपरमादीलगायत योजना निर्माणाधीन रहेको आयोगले जनाएको छ ।

आयोग उपाध्यक्ष गिरीधारी शर्मा पौडेलका अनुसार प्रदेशमा सरकारी स्तरमा बनेका ६ जलविद्युत् आयोजनाबाट २९९.५ मेगावाट र निजी क्षेत्रका १७ योजनाबाट १४९ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भइरहेको छ । हाल सञ्चालितमध्ये ठूलो कालीगण्डकी 'ए' १४४ मेगावाट स्याङजामा छ । ७० मेगावाटको मध्यमस्याङ्दी (लमजुड) र ६९ मेगावाटको मस्याङ्दी (तनहुँ) पनि छन् ।

स्थितिपत्रका अनुसार प्रदेशभित्र जलविद्युत् आयोजनाबाट २० हजार ६ सय ५० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने सैद्धान्तिक क्षमता रहेको छ । आर्थिक र प्राविधिक हिसाबले भने ११ हजार ९ सय ३० मेगावाट क्षमताको विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने पौडेलले बताए । हाल ४ हजार ५ सय मेगावाट विद्युत्ता लागि विभिन्न आयोजनाको अध्ययन भइरहेको छ ।

प्रदेशमा उत्पादित विद्युत् देशभरबाट उत्पादन भएकोमध्ये चानचुन ५० प्रतिशत हो । जलविद्युत्बाट प्रदेशका ८३ प्रतिशत घरमा उज्यालो पुगेको पौडेल बताउँछन् । २०६८ को जनगणनाअनुसार प्रदेशमा ५ लाख ७७ हजार ६ सय ८२ घर छन् । झन्डै २५ लाख जनसंख्या प्रदेशमा छ ।

प्रदेशभित्रका कालीगण्डकी, बूढीगण्डकी, सेती, मादी, मोदी, उत्तरगंगा, मस्याङ्दीलगायत नदी र खोला छन् । त्रिशूली र नारायणीको केही खण्ड पनि यही प्रदेशमा पर्छ । विद्युत् विभागसँग भएको विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौता (पीपीए), ऊर्जा मन्त्रालयद्वारा जारी श्वेतपत्रलगायतको अध्ययनबाट जलविद्युत्अन्तर्गत प्रदेशको स्थितिपत्र तयार पारिएको उपाध्यक्ष पौडेलले बताए ।

लघु जलविद्युत्बाट ६.६ मेगावाट

लघु जलविद्युत्बाट पनि प्रदेशमा ६.६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भएको स्थितिपत्रले जनाएको छ ।

यसमा बाग्लुङबाट मात्रै ३.२ मेगावाटको योगदान छ ।

कुनै बेला झोलुंगेपुलको जिल्लाले चिनिने बाग्लुङ पछिल्लो समय लघु जलविद्युत् आयोजनाको जिल्लाले परिचित छ । गोरखामा पनि १ मेगावाट विद्युत् लघु जलविद्युत्बाट निकालिएको छ । यस्तै सौर्य ऊर्जाबाट १.४ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरी विद्युतीकरण गरिएको छ । स्थितिपत्र छिट्टै सार्वजनिक हुने पौडेलले बताए ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०८/२३

विद्युत चोरी नियन्त्रण र सेवा सुधार प्राधिकरणको प्राथमिकतामा

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत् चोरी नियन्त्रण र सेवा प्रवाह सुधारमा केन्द्रित भई ग्राहकसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क राख्ने वितरण तथा ग्राहक केन्द्रका प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरिरहेको छ।

प्राधिकरणले जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालय अन्तर्गतका १६ वटा वितरण तथा ग्राहक सेवा केन्द्र प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेको छ। ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको उपस्थितिमा जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालय अन्तर्गतका वितरण केन्द्रका प्रमुखसँग शनिबार जनकपुरमा कार्यसम्पादन सम्झौता गरिएको हो।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले क्षेत्रीय कार्यालय प्रमुख ओमप्रकाश महतोसँग र वितरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरेका हुन्। प्राधिकरणले यसअघि नेपालगंज तथा सुर्खेत क्षेत्रीय कार्यालय अन्तर्गतका वितरण केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरिसकेको छ।

कार्यसम्पादन सम्झौतामा विद्युत चुहावट नियन्त्रणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी यसको अंकभार ५० राखिएको छ। कार्यसम्पादनमा राखिएका सूचकको वस्तुनिष्ठ मूल्यांकन गरी शाखा प्रमुखलाई पुरस्कार र दण्ड दिने व्यवस्था गरिएको छ।

कार्यक्रममा मन्त्री पुनले सेवा प्रवाह गर्ने शैलीलाई सुधार गरी शुसासनमार्फत आर्थिक समृद्धिको लक्ष्य पूरा गर्न कर्मचारीलाई निर्देशन दिए। विद्युत् चोरी नियन्त्रणका लागि हुने आक्रामण नियन्त्रणका लागि गृह प्रशासनलगायतसँग समन्वय गरी सुरक्षाको प्रत्याभूति दिने प्रतिबद्धता जनाउँदै मन्त्री पुनले प्राविधिक र मानवीय कारणबाट हुने चुहावट नियन्त्रण गर्न उच्च मनोबलकासाथ लाग्न निर्देशन दिए। कार्यकारी निर्देशक घिसिङले पारदर्शी, नैतिकवान, व्यवसायिक र कार्यलयमा चेन अफ कमाण्ड कायम गर्दै निर्धक्क र निडर भएर काम गर्न शाखा प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिए।

चुहावट नियन्त्रणमार्फत आम्दानी बढाउन, प्राधिकरणको पूर्वाधार प्रयोग गरेवापत दूरसंचार सेवा प्रदायक कम्पनीसँग लिनु पर्ने शुल्क असुलीमा कडाई गर्न, खर्च तथा कोटेसनबाट गरिने खरिद नियन्त्रण गर्न, सेवा प्रवाहमा सुधार गर्न, विद्युतीय सुरक्षामा ध्यान दिन घिसिङले निर्देशन दिए। उनले विद्युत आपूर्ति सुधारका लागि प्रणाली सुदृढीकरण र विद्युतीकरणका लागि आवश्यक बजेट अभाव हुन नदिने प्रतिबद्धता जनाए।

उपकार्यकारी निर्देशक न्यौपानेले मिटर र विद्युत जडानको माग गर्दै आउने ग्राहकलाई विभिन्न बहानाबाजी गर्दै हैरानी नदिने निर्देशन दिए। ५ वर्षभित्रमा सरकारले ५ हजार मेगावाट विद्युत खपत गर्ने सरकारी योजना पूरा गर्ने दायित्व प्राधिकरणको रहेको उल्लेख गर्दै थ्री फेज लाइन जडानलाई प्रोत्साहन गर्न, आफ्नो शाखा अन्तर्गतका अधुरा काम सक्न निर्देशन दिए।

प्रशासन निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशन शान्तिलक्ष्मी शाक्यले सम्पत्तिको सुरक्षा गर्न, पुराना सामग्रीको लिलामी गर्न, कार्यालयका सरसफाइ लगायतका ध्यान दिन निर्देशन दिइन्। कार्यसम्पादन सम्झौता मार्गनिर्देशक निर्देशिका भएकाले ग्राहकलाई दिने सेवामा सुधार र कार्यालयभित्रको कार्यसम्पादनमा चुस्तता आई समग्ररूपम संस्थाको प्रशासनिक तथा वित्तीय अवस्थामा सकारात्मक प्रभाव पर्ने प्राधिकरणको अपेक्षा छ। कार्यकारी निर्देशक घिसिडले समेत ऊर्जा मन्त्रालयसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेका छन्।

वितरण केन्द्र प्रमुखसँगको सम्झौतामा विद्युत चुहावट घटाउने, प्रशासनिक खर्च घटाउने, बाँकी वक्यौता असुल गर्ने, स्तरिय, भरपर्दो तथा सुरक्षित विद्युत सेवा प्रदान गर्ने, ग्राहक सेवाको स्तरबृद्धि गर्ने लगायतका कार्यसम्पादन सूचांक निर्धारण गरिएको छ।

हरेक क्षेत्रीय कार्यालय र त्यस मातहतका बितरण केन्द्रलाई चुहावट नियन्त्रण, औसत महसुल संकलनको अवधि घटाउने विषयलाई मुख्य लक्ष्य 'टार्गेट' निर्धारण गरिएको छ। कार्य सम्पादनको हरेक चार-चार महिनामा मूल्याङ्कन गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ।

हरेक वितरण केन्द्रलाई चुहावट नियन्त्रण र बक्यौता असुलीमा दिइएको टार्गेटको कम्तिमा ५० प्रतिशत प्रगति हाँसिल गरेमा प्रमुखलाई निश्चित रकम नगद प्रोत्साहन भत्तास्वरूप उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ। यसैगरी, टार्गेट हाँसिल गर्नेले पाएको नम्बर बढुवामा जोड्ने, विदेशमा आयोजना तालिम, सेमिनारमा जान प्राथमिकता दिने लगायतका गैर नगद प्रोत्साहन समेत पाउने छन्।

तर, ५० प्रतिशतभन्दा कम लक्ष्य हाँसिल गरेमा त्यसलाई कमजोर कार्यसम्पादन मानी बढुवामा सोही अनुसार नम्बर दिने र नगद तथा गैर नगद प्रोत्साहन नपाउने लगायतको व्यवस्था गरिएको छ।

प्राधिकरणले प्रमुखहरूलाई बितरण टान्सफर्मर, मिटर, केवल, पोललगायतका उपकरण समयमै उपलब्ध गराउने र कानुनी परिधिभित्र रहेर स्वतन्त्रपूर्वक काम गर्न दिने प्रतिबद्धता जनाएको छ।

सम्झौताको अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि प्रभावकारी प्रणाली बनाइने प्राधिकरणले बताएको छ। विद्युतीय सुरक्षा, आफ्नो कार्यालय अन्तर्गत ग्रामिण विद्युतीकरण, गुणस्तरीय र भरपर्दो विद्युत आपूर्ति लगायतका विषयलाई सम्झौतामामा समेटिएको छ।

गत असारसम्म प्राधिकरणको प्रणालीमा औसत २०-४५ प्रतिशत विद्युत चुहावट छ। प्राधिकरणले धेरै विद्युत चुहावट भएकालाई धेरै र कम चुहावट भएकालाई कमको चुहावट नियन्त्रणको लक्ष्य दिएको छ। यस्तो लक्ष्य औसतमा ४ प्रतिशत रहेको प्राधिकरणले जनाएको छ।

जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयअन्तर्गत गत असारसम्मको विद्युत चुहावट ३१ प्रतिशत छ। चालु आर्थिक वर्षको कात्तिकसम्म विद्युत चुहावट २८-७५ प्रतिशत छ। चालु आवमा विद्युत चुहावटलाई घटाएर औसतमा २२-१९ प्रतिशत कायम गर्ने लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ।

लक्ष्यलाई पूरा गर्ने गरी विद्युत चोरी नियन्त्रण अभियान, प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने, वक्यौता असुलीमा कडाई गर्ने, हरेक वितरण केन्द्रलाई लक्ष्य दिइएर काम भइरहेको क्षेत्रीय कार्यालय प्रमुख ओमप्रकाश महतोले बताए।

श्रोत: क्यापिटल नेपाल, २०७५/०८/२३

विभागको स्वीकृति नलिने १३ ओटा जलविद्युत् आयोजना कारबाहीमा

सरकारले समयमै काम नगर्ने र सर्त उल्लङ्घन गर्ने १३ ओटा जलविद्युत् आयोजनालाई कारबाही गरेको छ । २०७४ साउनयता हालसम्म विद्युत् ऐन, २०४९ को दफा ३८ को सर्तविपरीत विद्युत् उत्पादन लाइसेन्स, प्रसारण लाइन र वितरण गर्ने त्यस्ता जलविद्युत् प्रवर्द्धक कम्पनीलाई कारबाही गरिएको हो । कारबाहीमा पर्ने अधिकांश आयोजनाले ऐनअनुसार विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र लाइसेन्स नलिने तथा लिए पनि अनुमतिपत्रमा उल्लेख भएका सर्तहरू पालना नगरेको पाइएको विद्युत् विकास विभागले जनाएको छ ।

अधिकांश आयोजनाले विभागको स्वीकृतिबिना कम्पनीको नाम, सेयर निष्कासन र संरचना पनि परिवर्तन गरेको पाइएकाले कारबाही गरिएको विभागले जनाएको छ । चालू आर्थिक वर्षमा ७ ओटा र गत वर्ष ६ ओटा आयोजना छन् ।

कारबाहीमा पर्ने जलविद्युत् आयोजनाहरूमा सुरीखोला जलविद्युत् आयोजना, धारखोला जलविद्युत् आयोजना, राहुघाट जलविद्युत् आयोजना, विजयपुर—१ साना जलविद्युत् आयोजना, भोटेकोसी जलविद्युत् आयोजना, पिखुरा जलविद्युत् आयोजनाअन्तर्गतको (३३ केभी प्रसारण लाइन), पुवाखोला—१ जलविद्युत् आयोजना, बज्रमादी जलविद्युत् आयोजना, अपर पराजुली जलविद्युत् आयोजना, तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजना, झाक्रे साना जलविद्युत् आयोजना, सभाखोला बी जलविद्युत् आयोजना तथा सिसाखोला जलविद्युत् आयोजना छन् ।

अनुमतिपत्रमा उल्लेख भएका सर्तहरूको पालना गर्ने त्यस्ता कम्पनीलाई दण्डस्वरूप ५ हजार रुपैयाँ जरिवाना गर्नुपर्ने ऐनमा उल्लेख भएअनुसार नै कारबाही गरिएको विभागका महानिर्देशक नविनराज सिंहले बताए । उनले कुनै पनि आयोजनाले आफ्नो नाम, सेयर निष्कासन, आयोजनाको संरचना परिवर्तन गर्नुपर्दा सम्बन्धित ऊर्जा मन्त्रालय र विभागको स्वीकृति लिनुपर्ने बताए । विभागले आयोजनाको अनुगमन र सिफारिस भएका विवरणका आधारमा कारबाही गर्ने उनको भनाइ छ । जरिवानास्वरूप लिइँदै आएको पाँच हजार रुपैयाँ बढाउनुपर्ने पक्षमा विभाग छ । ‘५ हजार जरिवाना निकै कम भयो । बढाउने प्रस्ताव ऊर्जा मन्त्रालयमा पठाएका छौं,’ सिंहले भने, ‘अहिलेको जरिवाना त केही पनि होइन ।’ उनले दण्डबापत पाँच हजार रुपैयाँ तिर्ने आयोजना प्रवर्द्धकलाई विभागको स्वीकृत लिन आग्रह गरिएको बताए ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०८/२३

७० मेगावाट क्षमताको मध्यमर्स्याङ्दीबाट ४६ मेगावाट मात्रै विद्युत् उत्पादन

लमजुङस्थित ७० मेगावाट क्षमताको मध्यमर्स्याङ्दी जलविद्युत् केन्द्रबाट क्षमताभन्दा कम विद्युत् उत्पादन हुन थालेको छ । मर्स्याङ्दी नदीमा पानीको बहावमा कमी आएपछि परियोजनाबाट उत्पादन हुँदै आएको विद्युत् उत्पादनमा कमी आएको हो । बर्खाको समय टर्बाइन खुल्ला छोड्दा ७२ मेगावाटसम्म उत्पादन भएकाे उक्त जलविद्युत् केन्द्रबाट अहिले दैनिक औसत ४६ मेगावाट मात्रै उत्पादन हुने गरेको छ । उक्त जलविद्युत् केन्द्रमा राति र दिउँसो एउटा टर्बाइन बन्द गरी एउटा टर्बाइन (३५ मेगावाट) मात्रै सञ्चालन गर्ने गरिएको छ । मध्यमर्स्याङ्दी जलविद्युत् केन्द्रका प्रमुख पशुपतिराज गौतमले दिउँसो २ देखि ३ घण्टा र राति ३ देखि ४ घण्टाको समय एउटा मात्रै टर्बाइन सञ्चालन गरी पानी सञ्चित गरिएको बताए । कात्तिक २० बाट पूरै गेट बन्द गरेर पानीलाई सुरुडमार्फत जलविद्युत् उत्पादनमा प्रयोग गरिएको उनले बताए ।

उनले भने यसपटकको हिउँदमा गत वर्षको तुलनामा उत्पादन अझ घट्न सक्छ । 'छिटो नदी सुकेपछि बिजुली उत्पादन गत वर्ष भन्दा कम हुने सम्भावना छ,' उनले भने, 'गएको वर्ष औसत २७ मेगावाटसम्म थियो । यो वर्ष झन् घट्ने देखिएको छ ।'

माथिल्लो मर्स्याङ्दी 'ए' जलविद्युत् आयोजनामा पनि पानीको बहावमा कमी

यस्तै ५० मेगावाटको माथिल्लो मर्स्याङ्दी 'ए' जलविद्युत् आयोजनामा पनि पानीको बहावमा कमी देखिएको छ । यसअघि पानी छोडेर पूरै क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गरिरहेको आयोजनाले अहिले पूरै पानी बन्द गरेर सुरुडमार्फत विद्युत् उत्पादनका लागि पठाएको छ ।

आयोजनाका जनसम्पर्क प्रमुख कर्ण अधिकारीले अहिलेलाई तत्कालै आयोजनाको विद्युत् उत्पादन नघटेको र पानी भने सबै विद्युत् निकाल्न प्रयोग भएको बताए । 'डिसेम्बर महिना कटेपछि पानी नपुग्न सक्छ । त्यसपछि भने उत्पादन घट्ने सम्भावना छ । ठूला आयोजना जस्तै साना आयोजनाको विद्युत् उत्पादन पनि घट्न थालेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/२३

कालीगण्डकी जलाशययुक्त परियोजनाको अध्ययन शुरू

रोशन तिवारी

कालीगण्डकी जलाशययुक्त बहुउद्देश्यीय परियोजनाको काम शुरू भएको छ । ऊर्जा तथा जलस्रोत मन्त्रालयले परियोजनाको प्रारम्भिक अध्ययन थालेको छ । उक्त परियोजनाबाट पर्वत, बागलुङ र गुल्मीका ६ स्थानीय तह लाभान्वित हुनेछन् ।

अघिल्लो वर्ष पर्वतको कुश्मा र फलेवास नगरपालिका तथा बिहादी गाउँपालिका, बागलुङको बागलुङ र जैमिनी नगरपालिका तथा गुल्मीको कालीगण्डकी गाउँपालिकाले कालीगण्डकीमा जलाशययुक्त परियोजना निर्माण गर्ने विषयमा केन्द्र सरकारसमक्ष प्रस्ताव गरेका थिए । सोही प्रस्तावअनुसार केन्द्र सरकारले चालू वर्षको बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा यो योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनका लागि बजेटको व्यवस्था गरेको थियो ।

फलेवास नगरपालिकाका प्रमुख पदमपाणि शर्माले अध्ययनको काम शुरू भइसकेको जानकारी दिए । ‘मन्त्रालयको एक टोली आएर प्रारम्भिक अध्ययन शुरू गरिसकेको छ’, शर्माले भने । उनका अनुसार कालीगण्डकी जलाशययुक्त परियोजनाबाट १ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । यसका अलवा सिँचाइ र जल यातायात समेत सञ्चालन गर्न सकिने गरी परियोजनाको अवधारणा ल्याइएको हो ।

अध्ययनका लागि पहिलो चरणमा ५० लाख रुपैयाँ विनियोजन भएको छ । सर्वेक्षणका लागि विद्युत् विकास विभागको एउटा टोलीले गत सातादेखि भौगोलिक अवस्था, विद्युत्गृह, बाँध निर्माण गर्न सकिने स्थलहरूको स्थलगत निरीक्षण र अवलोकन गरेको छ ।

टोलीले अध्ययनको प्रतिवेदन मन्त्रालयका बुझाउने तयारी गरेको छ ।

अध्ययनमा सहभागी इन्जिनियर रवि नेपालले निर्माणस्थल र भौगर्भिक अवस्थाका बारेमा जानकारी लिएर प्रतिवेदन तयारीमा जुटेको बताए । परियोजनाको ड्याम फलेवास-१ पाडराङको श्रीकाङ अथवा बिहादी-२, बर्चाचौरको घुमाउने नजीकै रहनसक्ने जानकारी दिए । कालीगण्डकीमा पर्वतको बिहादी गाउँपालिका-१, बाच्छा र बिहादी तथा बागलुङको जैमिनी नगरपालिका-८, छिस्तीको खोंचमा बहाव थुनेर १ सय ४५ मिटर अग्लो बाँध बनाउन सकिने अध्ययन टोलीको भनाइ छ ।

परियोजना अघि बढेमा पर्वत, बागलुङ र गुल्मीको ठूलो क्षेत्रफलको भूभागमा पर्यटन, सिँचाइ र यातायातका क्षेत्रमा फड्को मार्न सकिने सरोकारवालाको दाबी छ । जलाशयमा कालीगण्डकीको झन्डै ६० किलोमिटर क्षेत्रमा जलयातायात सञ्चालन गर्न सकिने अध्ययनबाट देखिएको छ । कालीगण्डकी १ सय २० देखि २ सय मिटरसम्म गहिरो खोंच बनाएर बगेका कारण त्यो बाँधबाट बन्ने जलाशय ६० किमी माथि मालढुंगासम्म आइपुग्ने अनुमान छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/२४

३ महिनामा सिंगटी आयोजनाको मुख्य सुरुङ पूरा हुने

२५ मेगावाटको सिंगटी जलविद्युत आयोजनाको मुख्य सुरुङ अबको ३ महिनामा पूरा हुने भएको छ । दालखामा निर्माण भइरहेकाे आयोजनाको ५ हजार ९ सय १५ मिटर लामो सुरुङ पूरा हुन लागेको हो । मुख्य सुरुङको ५ हजार २ सय १५ मिटर पूरा भइसकेको सिंगटी हाइड्रो पावर इनर्जी कम्पनीका संचालक बटु लामिछानेले बताए । उनका अनुसार अब ७ सय मिटर सुरुङ खन्न बाँकी छ । पूरा भएको पहिलाे खण्डको ३ हजार मिटर सुरुङमा ढलान भइरहेको पनि लामिछानेले बताए । ७० प्रतिशत सिभिल संरचना निर्माण सकिएको आयोजनाको बाँध क्षेत्रको काम पनि अन्तिम चरणमा पुगेको छ । बाँध क्षेत्रमा अहिले हाइड्रोमेकानिकलतर्फको काम भइरहेको छ । यस्तै, शिरिसघारीस्थित कातिके गाउँमा निर्माण भइरहेको विद्युतगृहमा ढलानको काम सुरु भएको छ । विद्युतगृहको निर्माण पूरा भएपछि जडान हुने इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण आयोजना स्थालमा ल्याउने प्रक्रिया पनि सुरु गरिएको छ । इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण ३ चरणमा आयात गरिने कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनाबाट २०७६ असारदेखि विद्युत उत्पादन सुरु गरिनेछ । आगामी वैशाखबाट उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिए पनि करिब ३ महिना ढिला हुने देखिएकाे हाे । विद्युतगृहमा १२.७ मेगावाटको २ युनिट राखेर विद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गरिरहेको सिंगटी सबस्टेसनमा जोडिनेछ । आयोजना सम्पन्न गर्न ४ अर्ब ६३ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । आयोजनामा सिभिल बैंकको अगुवाइमा १० बैंकले ऋण लगानी गरेका छन् । आयोजनामा ३ अर्ब ३० करोड रुपैयाँ ऋण लगानी र १ अर्ब ४५ करोड रुपैयाँ स्वपूँजी लगानीे छ ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०८/२४

चुहावट नियन्त्रण र सेवा सुधारका लागि कार्यसम्पादन सम्झौता

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले विद्युत् चोरी नियन्त्रण र सेवा प्रवाह सुधारका लागि वितरण तथा ग्राहक केन्द्रका प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गर्न थालेको छ । प्राधिकरणले जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयअन्तर्गतका १६ वटा वितरण तथा ग्राहक सेवाकेन्द्र प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेको हो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनको उपस्थितिमा जनकपुर क्षेत्रीय कार्यालयअन्तर्गतका वितरण केन्द्रका प्रमुखसँग शनिबार जनकपुरमा कार्यसम्पादन सम्झौता गरेको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

प्राधिकरणका अनुसार कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले क्षेत्रीय कार्यालय प्रमुख ओमप्रकाश महतोसँग र वितरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरेका हुन् । प्राधिकरणले यस अघि नेपालगन्ज तथा सुर्खेत क्षेत्रीय कार्यालयअन्तर्गतका वितरण केन्द्र प्रमुखसँग सम्झौता गरिसकेको छ ।

कार्यसम्पादन सम्झौतामा विद्युत् चुहावट नियन्त्रणलाई उच्च प्राथमितामा राखी यसको अंकभार ५० राखिएको छ । कार्यसम्पादनमा राखिएका सूचकहरूको वस्तुनिष्ठ मूल्यांकन गरी शाखाप्रमुखलाई पुरस्कार र दण्ड दिने व्यवस्था गरिएको छ ।

कार्यसम्पादन सम्झौता मार्गनिर्देशक निर्देशिका भएकाले ग्राहकलाई दिने सेवामा सुधार र कार्यालयभित्रको कार्यसम्पादनमा चुस्तता आई समग्र रूपमा संस्थाको प्रशासनिक तथा वित्तीय अवस्थामा सकारात्मक प्रभाव पर्ने प्राधिकरणको अपेक्षा छ । कार्यकारी निर्देशक घिसिङले समेत ऊर्जा मन्त्रालयसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेका छन् ।

वितरणकेन्द्र प्रमुखसँगको सम्झौतामा विद्युत् चुहावट घटाउने, प्रशासनिक खर्च घटाउने, बाँकी बक्यौता असुल गर्ने, स्तरीय, भरपर्दो तथा सुरक्षित विद्युत् सेवा प्रदान गर्ने, ग्राहक सेवाको स्तरवृद्धि गर्नेलगायतका कार्यसम्पादन सूचकांक निर्धारण गरिएको छ ।

हरेक क्षेत्रीय कार्यालय र त्यसमातहतका वितरण केन्द्रलाई चुहावट नियन्त्रण, औसत महसुल संकलनको अवधि घटाउने विषयलाई मुख्य लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । कार्यसम्पादनको हरेक चार/चार महिनामा मूल्यांकन गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

चालू आर्थिक वर्षको कात्तिकसम्म विद्युत् चुहावट २८.७५ प्रतिशत छ । चालू आवमा विद्युत् चुहावटलाई घटाएर औसतमा २२.१९ प्रतिशत कायम गर्ने लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०८/२५

माथिल्लो तामाकोशीको पैसा फिर्ता नपाएकालाई आवेदन दिन आग्रह

माथिल्लो तामाकोशीको साधारण शेयरमा आवेदन गरेका दोलखावासीले रकम फिर्ता नपाएको भन्दै गुनासो बढेपछि त्यसलाई सम्बोधन गर्न कम्पनीले आफ्नो दावीसहित आवेदन दिन आग्रह गरेको छ । कम्पनीले आज एक सूचनामार्फत रकम रकमान्तर हुन नसकेका ५२ हजार आवेदकलाई आगामी पुस १ गतेदेखि आवेदन दिन आग्रह गरेको छ । शेयर आवेदकको नाम नमिलेको, बैंक खाता नम्बर नमिलेको, खाता रोक्का रहेका तथा ग्राहक परिचयपत्र नम्बर नबुझाएका र छ महीनाभन्दा बढी समयसम्म कारोवार नभएको खाताले गर्दा आवेदकले रकम प्राप्त गर्न सकेका थिएनन् ।

रकम खातामा फिर्ता नभएका आवेदकको हकमा पुनःतथ्याङ्क रुजु गरी सम्बन्धित व्यक्तिलाई खातालगायत अन्य विवरण सच्याउन कम्पनीले आग्रह गरेको छ । कम्पनीले रकम प्राप्त गर्न नसकेका आवेदकलाई दरखास्त बुझाएकै दोलखाका सङ्कलन केन्द्र तथा काठमाडौँ उपत्यकामा सनराइज क्यापिटल कमलपोखरीमा चेकमार्फत फिर्ता लिन अनुरोध गरिएको छ । चेकमार्फत रकम फिर्ता गर्दासमेत रकम फिर्ता भुक्तानी प्राप्त गर्न नसके सनराइज क्यापिटलमा सम्पर्क राख्न सूचनामा आग्रह गरिएको छ । माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् कम्पनीले गत साउन १६ गतेदेखि भदौ २१ गतेसम्म आयोजना प्रभावित दोलखावासीका लागि साधारण शेयर बिक्री गरेको थियो । कम्पनीले दोलखावासीलाई रु एक अर्ब पाँच करोड ९० लाख बराबरको शेयर बिक्री गरेको थियो । उक्त शेयरमा दुई लाख ७६ हजार १९४ ले आवेदन दिएका थिए ।

रकम फिर्ता नपाएपछि दोलखावासीले गुनासो गर्दै आएका थिए । प्राप्त भएको गुनासो सम्बोधन गर्न कम्पनीले आफूले आवेदन गरेको कागजातसहित सम्बन्धित स्थानमा सम्पर्क राख्न अनुरोध गरेको हो । कम्पनीले दोलखावासीलाई बिक्री गरेको शेयरको बाँडफाँट गत कात्तिक १४ गते नै गरिसकेको छ । कम्पनीले गत कात्तिक १५ गतेदेखि १९ गतेसम्म सर्वसाधारणलाई बिक्री गरेको साधारण शेयरमा नपरेको रकम फिर्ता गरिसकेको छ । (रासस)

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०८/२५

विद्युत उत्पादन सीमा १५ हजार मेगावाट पुर्याउन टेक अर पे पिपिए खुल्याे

सरकारले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन लक्ष्य पूरा गर्न 'टेक अर पे' (लिउ या तिर) प्रावधानको विद्युत खरिद बिक्री सम्झौता (पिपिए) खुलाएको छ । ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले स्वयतपत्रको लक्ष्य कार्यान्वयन गर्न टेक अर पे प्रावधानको पिपिए खुलाउने निर्णय गरेको हो । 'आगामी दशक ऊर्जा दशक' नारा दिएर ल्याइएको स्वयतपत्रको लक्ष्य कार्यान्वयन गर्न नदी प्रवाही आयोजनाको सीमा ५ हजार २ सय ५० मेगावाट रहने गरी टेक अर पे पिपिए गरिनेछ । मन्त्रालयको निर्णयसँगै यसअघि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग टेक एण्ड पे मा भएको पिपिए पनि टेक अर पे मा रूपान्तरण हुनेछ । यस्तै, ४ हजार ५ सय मेगावाटका अर्धजलाशय आयोजनाको टेक अर पे पिपिए गर्न मन्त्रालयले प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएको छ । प्राधिकरणकाे तथ्याङ्क अनुसार अहिलेसम्ममा ७ सय २० अर्धजलाशय अायाेजनाकाे मात्रै पिपिए भएकाे छ । टेक अर पे प्रावधानमा पिपिए गर्दा आर्थिक भार थपिएमा त्यसको सोध भर्ना सरकारसँग माग गर्ने स्वीकृति मन्त्रालयले प्राधिकरणलाई प्रदान गरेको छ । टेक अर पे प्रावधानको पिपिए लागु भएपछि निजी प्रवर्द्धकले १० वर्षमा १५ हजारको सीमा पूरा गर्न सहज हुने मन्त्रालयको भनाइ छ । टेक अर पे खुलेपछि पिपिए गर्न लाइनमा बसेका र पिपिए भइसकेका दर्जनौं आयोजनाले राहत पाउने भएका छन् । प्राधिकरणले अहिलेसम्म करिब ३ हजार ६ सय मेगावाट नदी प्रवाही आयोजनाको पिपिए गरिसकेको छ । ऊर्जा दशक अवधिमा विद्युत उत्पादनको सीमा १५ हजार पुर्याएर १० हजार मेगावाट आन्तरिक खपत गर्ने तथा ५ हजार भारत बंगलादेशलगायत मुलुकमा निर्यात गर्ने सरकारको लक्ष्य छ ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष, २०७५/०८/२५

जलविद्युत् पीपीए अब 'टेक अर पे'

विद्युत् प्राधिकरणले निजी क्षेत्रले उत्पादन गर्ने बिजुली उसले खपत नगरे पनि भुक्तानी गर्ने (टेक अर पे) निर्णय गरेको छ। प्राधिकरणको मंगलबार बसेको सञ्चालक समितिले यस्तो निर्णय गरेको हो।

यसअघि प्राधिकरणले उपयोग गरे मात्र उपयोग भएको जति भुक्तानी गर्ने (टेक एन्ड पे) सम्झौता गर्दै आएको थियो। निर्णयअनुसार आगामी १० वर्ष (२०८५) सम्म १५ हजार मेगावाट उत्पादनका लागि यस्तो सुविधा प्राप्त हुनेछ। हाल प्राधिकरण र निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकबीच भइसकेका 'टेक एन्ड पे' सम्झौता अब 'टेक अर पे' मा परिणत हुनेछन्।

प्राधिकरणले माथिल्लो तामाकोसीलगायत अन्य निजी क्षेत्र र उसको आफ्नै आयोजनाबाट उत्पादन हुने बिजुली उपयोग नहुने र खेर फाल्नुपर्ने स्थिति देखाउँदै 'टेक एन्ड पे' सम्बन्धी विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गर्दै आएको थियो। यस्तो पीपीएमा उत्पादित बिजुलीको भुक्तानी हुने कुनै ग्यारेन्टी हुँदैन। बिजुलीको भुक्तानी ग्यारेन्टी नभएकाले बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लगानी गर्दैनन्। प्रवर्द्धक उत्पादन अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) जोगाउन मात्र 'टेक एन्ड पे' पीपीए गर्न बाध्य थिए।

प्राधिकरणको तथ्यांकअनुसार वित्तीय व्यवस्थापन नभएका तर पीपीए भएका दुई हजार दुई सय ४५ मेगावाट बराबरका एक सय पाँचवटा आयोजना छन्। यीमध्ये आधाभन्दा बढी 'टेक एन्ड पे' मा पीपीए भएका हुन्।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले गत वैशाख २५ गते जारी गरेको श्वेतपत्रमा १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य थियो। श्वेतपत्रमा उल्लिखित निर्णय कार्यान्वयन गर्न प्राधिकरण सञ्चालक समिति बैठकको आपैमले अध्यक्षता गरी ऊर्जा मन्त्री पुनले पीपीएको परिमाणलाई विस्तार गरेका हुन्।

निर्णयअनुसार अब कुल लक्ष्य (१५ हजार मेगावाट) मा ३५ प्रतिशत अर्थात् पाँच हजार दुई सय ५० मेगावाट नदी प्रवाही (रन अफ रिभर) को 'लेऊ वा तिर' (टेक अर पे) मा पीपीए हुनेछ। यसैगरी ३५ प्रतिशत जलाशययुक्त (५२५० मेगावाट) र ३० प्रतिशत (४५०० मेगावाट) अर्धजलाशययुक्त (पीआरओआर) हुनेछ। यसैगरी बैठकले 'टेक एन्ड पे' को सट्टा 'टेक अर पे' प्रावधान राखी पीपीए गरिएको कारणले प्राधिकरणलाई अतिरिक्त घाटा पर्न गएमा उक्त रकम शोधभर्नाका लागि नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गर्ने निर्णय गरेको छ। हालसम्म सरकार (मन्त्रिपरिषद्) ले १० वर्षमा १० हजार उत्पादन गर्ने घोषणालाई अनुमोदन गरिसकेको छ। सरकारको अनुमोदनसँगै प्राधिकरणले विगतमा 'टेक एन्ड पे' मा पीपीए भएका आयोजनालाई 'टेक अर पे' मा परिणत गरेको थियो। यसरी पीपीए नीतिमा भएको पुनरवलोकनका कारण कुनै अतिरिक्त घाटा भएमा नेपाल सरकारले शोधभर्ना गर्छ। सोमबार भएको पीपीएसम्बन्धी निर्णयलाई मन्त्रिपरिषद्ले अनुमोदन गर्न बाँकी छ।

भारतीय बिजुलीसहित प्राधिकरणले हाल निजी क्षेत्रबाट वर्षको ४५ अर्ब रुपैयाँको बिजुली खरिद गर्दै आएको छ।

हिउँदभन्दा बर्खायाममा जडित क्षमताअनुसार बिजुली उत्पादन हुने तर माग भने कम हुने समस्यालाई सम्बोधन गर्न प्राधिकरणले साँझपख उत्पादन हुने (पीआरओआर) आयोजनालाई विशेष जोड दिएको छ। बैठकले प्राविधिक कारणले पीआरओआर जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न उपयुक्त भएसम्म प्राधिकरणले नदीप्रवाही (आरओआर) को सट्टा पीआरओआर (पिकिड इनर्जी) का रूपमा जलविद्युत् आयोजनाको पीपीए गर्ने व्यवस्था मिलाउने निर्णय गरेको छ।

पीपीए भइसकेका तर मुख्य संरचना निर्माण सुरु गर्न बाँकी रहेका नदीप्रवाही जलविद्युत् आयोजनाका लागि समेत पीआरओआरका रूपमा प्रवर्द्धक कम्पनीले विकास गर्न चाहेमा नेपाल सरकारको अनुमति प्राप्त गरी पीपीएमा आवश्यक संशोधन गर्ने अन्नपूर्णलाई प्राप्त प्राधिकरणको निर्णयमा छ।

श्रोत: क्यापिटल नेपाल, २०७५/०८/२५

दश वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न पीपीए 'टेक अर पे' मा गरिने

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले ऊर्जा प्रवर्द्धकसँग विद्युत खरिद सम्झौता गर्दा टेक अर पे मा गर्ने भएको छ । वैशाख २५ गते ऊर्जा मन्त्री पुनले जारी गरेको श्वेतपत्रको आधारमा १० वर्षमा अन्तरिक खपतसहित १५ हजार मेगावाट उत्पादनलाई सघाउन यस्तो निर्णय गरिएको हो ।

आर्थिक वर्ष २०८४/८५ सम्ममा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्यलाई आधार मान्दै ५ हजार २ सय ५० मेगावाटसम्म रन अफ रिभर प्रकृतिका आयोजनाको टेक अर पे मा विद्युत खरिद सम्झौता निर्णय भएको हो । नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा बसेको बोर्ड बैठकले यसअघि प्राधिकरणले टेक एण्ड पेमा गरेको सम्झौतालाई पनि संशोधन गर्न निर्देशन दिएको छ ।

बैठकले ४ हजार ५ सय मेगावाटसम्मका पिकिड रन अफ रिभर प्रकृतिका आयोजनाको विद्युत खरिद सम्झौता टेक अर पेमा गर्न बैठकले प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएको छ ।

निजी ऊर्जा प्रवर्द्धकले लामो समयदेखि टेक अर पे मा विद्युत खरिद सम्झौता गर्न माग गर्दै आएका थिए । टेक अर पेमा सम्झौता गर्दा प्राधिकरणलाई कुनै घाटा भए त्यसको शोधभर्नाको लागि सरकारसँग माग गर्ने स्वीकृति पनि बैठकले दिएको छ ।

टेक अर पेमा सम्झौताको प्रावधान राखिएपछि निजी ऊर्जा प्रवर्द्धकले विद्युत आयोजना निर्माणका लागि सहजै ऋण प्राप्त हुने र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन लक्ष्य हासिल हुने मन्त्रालयको विश्वास छ ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०८/२५

कालीगण्डकी कोरिडोरमा टावर निर्माण धमाधम

म्याग्दी र मुस्ताङमा जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत् केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोड्न निर्माण शुरु गरिएको कालीगण्डकी कोरिडोर प्रसारण लाइनको निर्माण कामले गति लिएको छ । कोरिडोरअन्तर्गत म्याग्दीको दानादेखि पर्वतको खुर्कोट जोड्ने २२० केभी क्षमताको ३९ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन र सब-स्टेशन निर्माण कार्यले गति लिएको हो । म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-३ दाना र पर्वतको कुश्मा नगरपालिका-१ खुर्कोटमा विद्युत् सब-स्टेशन निर्माण भैरहेका छन् । जलविद्युत् विकासमा यस क्षेत्रको भाग्यरेखा मानिएको यस आयोजनाको निर्माण कार्य अघि बढेसँगै यस क्षेत्रमा रहेका जलविद्युत् आयोजनाहरूले समेत आफ्नो निर्माण कार्यलाई तीब्रता दिन थालेका छन् । दानामा ७० र खुर्कोटमा ६० प्रतिशत सब-स्टेशन निर्माण कार्य सकिएको यस आयोजनाको टावर निर्माणसँगै तार तान्ने कामसमेत अघि बढाइएको आयोजनाका सहायक निर्देशक रमेश खड्काले जानकारी दिए । “दाना-खुर्कोटसम्म ११४ वटा टावर निर्माण गर्नुपर्नेमा अहिलेसम्म ६५ वटा टावर निर्माण सम्पन्न भएको छ, २० भन्दा बढी ठाउँमा फाउण्डेशन तयार भएको छ, तिप्ल्याङ, महभिर र धाईरिडबाट तार तान्ने काम पनि सँगसँगै अघि बढेको छ” – सहायक निर्देशक खड्काले भने ।

एशियाली विकास बैङ्कको ऋण सहयोगमा करीब २ अर्ब ७५ करोड रुपैयाँमा ठेक्का सम्झौता गरेको जेभी टाटा एण्ड चिन्ट इलेक्ट्रिक कम्पनीले सन् २०१६ को सेप्टेम्बरदेखि निर्माण कार्य शुरु गरेको थियो । विसं २०१८ को नोभेम्बरमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित निर्माण कार्य शुरु गरिएपनि सरकारी प्रकृया, मुआब्जालगायतका विविध कारण निर्धारित मितिमा काम सम्पन्न गर्न नसकेपछि ६ महिना समय थप भएको छ । “अहिलेसम्म करीब ७५ प्रतिशत काम सम्पन्न भएको छ, केही ठाउँमा स्थानीयवासीसँगको विवादका कारण काम हुन नसके पनि आयोजनाको कामले गति लिएको छ, थप भएको समयभित्रै सम्पन्न गर्नेतर्फ हाम्रो जोड छ” – आयोजनाका प्रमुख चन्दनकुमार घोषले भने ।

कालीगण्डकी कोरिडोर राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमार्फत म्याग्दी र मुस्ताङमा निर्माण भएका र निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत्लाई राष्ट्रिय प्रसारणमा जोडिनेछ । यो प्रसारण लाइनअन्तर्गत १३ मेगावाट क्षमताको थापाखोला जलविद्युत् आयोजनाले उत्पादन शुरु गरिसकेको छ भने म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा ५ मेगावाटको घलेम्दीखोला, ४२ मेगावाटको मिस्त्रीखोला, १४ मेगावाटको घारखोला, १०० मेगावाटको निलगिरि र नीलगिरि क्यास्केट निर्माणाधीन अवस्थामा छन् । त्यस्तै, रघुगंगा गाउँपालिकामा ४० मेगावाटको राहुघाटले समेत निर्माण कार्य शुरु गरेको छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकामै १६४ मेगावाटको कालीगण्डकी गर्ज, ६२ मेगावाटको निलगिरि, ३८ मेगावाटको निलगिरि क्यास्केटलगायतका आयोजनाले काम शुरु गर्ने तयारी गरेका छन् । कालीगण्डकी र यहाँका सहायक खोलानालाबाट विद्युत् उत्पादनको अनुमति लिएर बसेकाहरू प्रसारण लाइन निर्माणले गति लिएसँगै पूर्वाधार निर्माणमा जुट्न थालेका हुन् ।

यस आयोजनाले प्रसारण लाइनको टावर रहने जग्गा अधिग्रहणका लागि साढे सात करोड रुपैयाँ भन्दा बढी मुआब्जा वितरण गरिसकेको छ । टावरका लागि ९३ रोपनी जग्गा अधिग्रहण गर्दा मुआब्जा मूल्याङ्कन समितिको निर्णयअनुसार म्याग्दीमा ९० जनालाई ४ करोड २० लाख र पर्वतमा ८८ जनालाई ३ करोड ७० लाख मुआब्जा दिनुपर्छ । तर, अहिलेसम्म म्याग्दीका ७० जनाले कुल साढे ३ करोड र पर्वतका ७५ जनाले ३ करोड रुपैयाँ मुआब्जा बुझेको आयोजनाका लेखापाल गोविन्द प्रसाद शर्माले जानकारी दिए । प्रकृया पूरा गरी आएका सबै लाभग्राहीलाई मुआब्जा वितरण भैरहेको र केही ठाउँमा एउटै जग्गामा हकदावी धेरै भएको कारण जग्गा पहिचान गरेर मुआब्जा दिने तयारी गरिएको आयोजनाले जनाएको छ ।

टावर सार्न माग

दाना-खुर्कोट प्रसारण लाइनबाट प्रभावित म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-६ पोखरेबगरका स्थानीयवासीले घर र खेतीयोग्य जमीनलाई प्रभावित हुने गरी प्रसारण लाइन निर्माण गर्न लागिएको भन्दै प्रसारण लाइनको टावर सार्न माग गरेका छन् । केही घरधुरीको घर र सम्भावित बस्ती विकासको सम्भावना रहेको ठाउँ हुँदा टावर निर्माण र लाइन विस्तार हुने भएपछि स्थानीयवासीले पोखरेबगरको बस्तीलाई छलेर टावर निर्माण गर्न माग गरेका छन् ।

त्यस्तै, प्रसारण लाइनदेखि मुनि पर्ने र टावरका लागि अधिग्रहण गर्ने जग्गाबीचमा असमान तवरले मुआब्जा निर्धारण गरिएकामा प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरुले मुआब्जा निर्धारणलाई पुनःमूल्याङ्कन गर्न माग गर्दैआएका छन् । स्थानीयवासीको गुनासाहरुलाई ऊर्जा मन्त्रीसामु पुऱ्याइएको म्याग्दीका प्रतिनिधिसभा सदस्य भूपेन्द्रबहादुर थापाले बताए ।

यता, जलजला गाउँपालिकाको मल्लाजका स्थानीयवासीले समेत टावर निर्माणप्रति आपत्ति जनाएका छन् । पोखरेबगर र मल्लाजमा केही समस्या देखिए पनि अन्य ठाउँको कामलाई भने गति दिइएको आयोजनाले जनाएको छ । यस आयोजनाअन्तगत म्याग्दी र खुर्कोटबीचमा पर्ने ४ हजार २०८ वटा रुख काटिने भएको छ । रुख काट्नका लागि आयोजनाले प्रतिबोट २५ वटा विरुवा रोपी सट्टा भर्ना गरिदिनुपर्छ ।

दुई दशमलव ५८ हेक्टर वन सट्टाभर्नास्वरुप वृक्षरोपणका लागि आवश्यक पर्ने भए पनि अहिलेसम्म उपयुक्त जग्गा प्राप्त हुन नसकेको आयोजनाका सहायक प्रशासकीय अधिकृत जगदीश लामिछानेले बताए । सम्झौताअनुसार क्षतिपूर्तिस्वरुप रकम उपलब्ध गराउन सकिने प्रावधान रहे पनि रकम यकिन गर्न वन विभागमा पत्राचार गरिएको छ ।

आयोजनाको चरणबद्ध काम

विद्युत् प्राधिकरणले म्याग्दीको दानादेखि नवलपरासीको बर्दाघाटसम्म जोड्ने १४३ किलोमिटर लामो कालीगण्डकी कोरिडोर प्रसारण आयोजनाको पहिलो चरणमा दाना-खुर्कोटमा सब-स्टेशन र ३९

किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माणको काम अघि बढाएको छ । यसलाई बर्दाघाटसम्म जोड्न अन्य तीन चरणका कामलाई समेत अघि बढाएको छ ।

खुर्कोटदेखि न्यु बुटवल (बडेरा) ८८ किलोमिटर दूरीको प्रसारण लाइनको सर्भेको काम सकिएको छ भने बडेरामा सब-स्टेशन निर्माणका लागि जग्गा अधिग्रहण गरी काम शुरु भएको छ । बडेरादेखि बर्दाघाटसम्मको १६ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन र सब-स्टेशन निर्माणको काम भने टेण्डर मूल्याङ्कन र वातावरणीय प्रभाव अध्ययनका क्रममा रहेको सहायक निर्देशक खड्काले जानकारी दिए ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०८/२७

निर्माण लागत दोब्बर भएपछि तामाकोशीले माग्यो संचयकोषसँग साढे तीन अर्ब

निर्माण लागत बढेपछि माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाले कर्मचारी संचयकोषसँग साढे तीन अर्ब रुपैयाँ माग गरेको छ। आयोजना निर्माण अवधि थपिँदै जाँदा लागत बढ्न गएकाले नपुग सात अर्बमध्ये आधा रकम कोषसँग माग गरेको हो। आयोजनाले निर्धारित समयमा कार्य सम्पादन गर्न नसक्दा निर्माण लागत बढेर दोब्बर भएको छ।

यस अघि आयोजना ग्यारेन्टीमा १० अर्ब रुपैयाँ आयोजनमा लगानी गरिसकेको कोषका प्रवक्ता अर्जुन कुमार गौतमले जानकारी दिए। 'कोषले यस अघि परियोजना धितोमा लगानी गरेपनि अहिले थप रकम माग आएको छ', उनले भने 'आयोजनालाई नपुग सात अर्बमध्ये आधा रकम कोषमा मागको प्रस्ताव आएको छ।

कुल ४५६ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य सहित २०६७ साउनमा बहुचर्चित माथिल्लो तामाकोशी आयोजना शुभारम्भ भएको हो। २०७२/७३ मा सम्पन्न गर्ने उद्देश्य राखिएपनि अहिलेसम्म यसको टुंगो लागेको छैन। पछिल्लो समय आयोजना सम्पन्न हुन अझै एक वर्ष लाग्ने अनुमान गरिएको छ।

आयोजनाको लागत २०६६ सालमा ३५ अर्ब २९ करोड ४९ लाख रुपैयाँ अनुमान गरिएको थियो। तर, आयोजना निर्माण गर्न लागेको लागतको ब्याज समेत जोड्दा डब्लु पुगेको छ। तामाकोशी हाइड्रोपावर लिमिटेडले २०१७ को डिसेम्बरसम्म आयोजनाको खर्च ४९ अर्ब २९ करोड ५४ लाख पुग्ने संशोधित अनुमान गरेको थियो।

करिब ५० अर्बमा निर्माण सम्पन्न गरी आयोजना संचालनमा आएको एक वर्षपछि नै चार अर्ब १० करोड नाफा गर्ने अनुमान गरेको आयोजन अहिले निर्माण लागत जोह गर्न विभिन्न निकाय धाउन थालेको छ। आयोजना निर्माणका लागि विभिन्न संस्थाबाट ल्याएको ऋणको ब्याज १० अर्ब ३४ करोड ४५ लाख नाघिसकेको छ।

अब यो ब्याज बढेर करिब २० अर्ब पुग्ने अनुमान गरिएको छ। यो २० अर्ब जोड्दा आयोजनाको लागत ६९ अर्ब ६३ करोड पुग्ने देखिन्छ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०८/२६

'टेक अर पे' सम्झौता : ऊर्जा उत्पादकको विद्युत् प्राधिकरणले किन्ने

सुनिश्चित

पुष्प कोइराला

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ऊर्जा उत्पादकहरूसँग विद्युत् खरिद गर्दा 'टेक अर पे' प्रावधान अपनाउने निर्णय गरेको छ। ऊर्जा, सिँचाई तथा जलस्रोतमन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा मंगलबार ऊर्जा मन्त्रालयमा बसेको प्राधिकरण

बोर्ड बैठकले यस्तो निर्णय गरेको हो । यससँगै निजी ऊर्जा उत्पादकहरूले झन्डै ५ वर्षदेखि उठाउँदै आएको माग सम्बोधन भएको छ ।

‘यो निर्णयले जलविद्युत् आयोजनाहरूमा आन्तरिक तथा बाह्य लगानी बढ्नेछ,’ प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले भने, ‘१० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने सरकारको लक्ष्यलाई सघाउ पुग्ने विश्वास हामीले लिएका छौं ।’ प्राधिकरणको यस्तो निर्णयप्रति स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान)ले समेत खुसी व्यक्त गरेको छ ।

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुन र इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईं ।

‘प्राधिकरणको निर्णय स्वागतयोग्य छ,’ इपान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले भने, ‘बत्ती बाल्न मात्रै विद्युत्को प्रयोग गर्ने पुरानो सोच बदलेर प्राधिकरणले हरेक क्षेत्रमा विद्युत्को खपत बढाउने नीति लिएको यो निर्णयले स्पष्ट पारेको छ ।’ हाल नेपालको प्रतिव्यक्ति विद्युत् खपतदर वार्षिक २ सय युनिट रहेको छ । यसलाई ७ गुणाले बढाएर वार्षिक १५ सय युनिट पु-याउने लक्ष्य सरकारको छ । त्यस्तै, खाना पकाउने एलपी ग्यास, दाउरा, पेट्रोलियम इन्धनलाई विस्थापित गर्ने हो भने नेपालमा २० हजार मेगावाटसम्म आन्तरिक खपतमै प्रयोग गर्न सकिने इपान अध्यक्ष गुरागाईंको भनाइ छ । यसका लागि विद्युत् उत्पादन बढाउन प्राधिकरणले लगानी ल्याउने बाटो खोलेको अध्यक्ष गुरागाईं बताउँछन् ।

१५ हजार मेगावाट नपुगुन्जेल ‘टेक अर पे’

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले २५ वैशाख ०७५ मा जारी गरेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयको श्वेतपत्रले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिएको थियो । सो लक्ष्यलाई आधार मानेर प्राधिकरणले टेक अर पे प्रावधान अपनाउने जनाएको छ । यसअनुसार १५ हजार मेगावाटको ३५ प्रतिशतले हुन आउने ५ हजार २ सय ५० मेगावाट क्षमताका ०८४/८५ सम्म व्यावसायिक उत्पादन सुरु गर्ने ‘रन अफ रिभर (आरओआर)’ आयोजनासँग यो प्रावधानअन्तर्गत पिपिए हुने भएको छ ।

त्यस्तै, सो अवधिभित्र उत्पादन सुरु गर्ने १५ हजार मेगावाटको ३५ प्रतिशतले हुन आउने ५ हजार २ सय ५० मेगावाटका स्टोरेज/पम्प स्टोरेज आयोजना र ३० प्रतिशतले हुन आउने ४ हजार ५ सय मेगावाटका पिकिङ रन अफ रिभर आयोजनासँग टेक अर पे पिपिए हुनेछ । टेक एन्ड पे प्रावधानअन्तर्गत हालसम्म पिपिए भएका आयोजनाहरूको पिपिए संशोधन गरी टेक अर पे प्रावधानमा परिमार्जन गर्ने निर्णयसमेत प्राधिकरण बोर्डले गरेको छ । तर, लक्ष्यको १० वर्ष अर्थात् ०८४÷८५ पछि व्यावसायिक उत्पादन सुरु गर्ने आयोजनाका हकमा भने ‘टेक एन्ड पे’ प्रावधान नै अपनाउने प्राधिकरणको निर्णय छ ।

प्राधिकरणलाई घाटा भए सरकारले शोधभर्ना दिने

प्राधिकरणले ‘टेक एन्ड पे’को सट्टा ‘टेक अर पे’ प्रावधान कार्यान्वयन गर्दा विद्युत् खपत नभई घाटा पर्न गए त्यसको शोधभर्ना सरकारले दिने निर्णय गरेको छ । यस्तो व्यवस्थाले १० वर्षभित्रै विद्युत् उत्पादन गर्न ऊर्जा उत्पादकहरूलाई प्रोत्साहन मिल्ने र लक्ष्य पूरा गर्न सहज हुने अपेक्षा प्राधिकरणको छ ।

पिआरओआर आयोजना निर्माणमा जोड

प्राधिकरणले पिकिङ रन अफ रिभर आयोजना निर्माणलाई जोड दिएको छ । अब पिपिए हुने रन अफ रिभर

(आरओआर) आयोजनालाई सकेसम्म पिआरओआर आयोजनाका रूपमा विकास गर्न र पिआरओआरकै रूपमा पिपिए गर्न प्राधिकरणले प्रोत्साहित गर्ने निर्णय गरेको छ । त्यस्तै पिपिए भइसकेका आयोजनालाई समेत पिआरओआरमा विकास गर्न चाहे प्राधिकरणले पिपिए संशोधन गरिदिने निर्णय गरेको छ । हालसम्म पिआरओआर र १०० मेगावाटमाथिका आरओआर आयोजनालाई मात्रै 'रिटर्न अन इक्विटी' दिने व्यवस्था रहेकोमा अब १ मेगावाटमाथिका सबै आयोजनामा यस्तो व्यवस्था दिने प्राधिकरणले जनाएको छ । हालसम्म विद्युत् प्राधिकरणको राष्ट्रिय प्रसारण सञ्चालनमा एक हजार ८० मेगावाट जडित क्षमताका आयोजनाले विद्युत् आपूर्ति गरिरहेका छन् । यसमध्ये ५ सय ७ मेगावाट प्राधिकरणको, ५ सय २० मेगावाट निजी उत्पादकको र ५३ मेगावाटको थर्मल प्लान्ट रहेका छन् ।

के हो टेक अर पे ?

प्राधिकरणले निर्माणाधीन आयोजना आएपछि विद्युत् बढी हुने भन्दै केही समय विद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (पिपिए) नै गर्न रोकेको थियो । निजी ऊर्जा उत्पादकले त्यसको चर्को विरोध गरेपछि प्राधिकरणले 'टेक एन्ड पे' प्रावधान राखेर जलविद्युत् आयोजनाहरूसँग पिपिए गरेको थियो । यसले गर्दा प्राधिकरणले आफूलाई आवश्यक नभएका वेला विद्युत् लिन्न भनेमा उत्पादकलाई कुनै क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्दैनथ्यो । यस्तो प्रावधानका कारण बजार सुनिश्चित नभए आफूले उत्पादन गरेको विद्युत् खेर जाने डर प्रवर्द्धकहरूमा थियो । तर, 'टेक अर पे' प्रावधानअन्तर्गत विद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (पिपिए) गरिने भएपछि आफूले किन्छु भनेको जति सबै विद्युत् किन्न वा खपत गर्न प्राधिकरण बाध्य हुनुपर्नेछ । खपत नभएको अवस्थामा प्राधिकरणले उत्पादकलाई क्षतिपूर्ति (पेनाल्टी) तिर्नुपर्ने हुन्छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/२६

‘सीमित विद्युत् क्षमता’सम्मलाई पीपीए खुला

भीम गौतम

ऊर्जामन्त्रीको निर्णयबाट निजी क्षेत्र खुसी

—थप ४५० मेगावाटमात्र टेक अर पे

—सबै आरओआरलाई ‘रेट अफ इक्विटी’को व्यवस्था

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण सञ्चालक समितिको बैठकले सीमित विद्युत् क्षमतासम्मका लागि टेक अर पे (लेऊ वा तिर) मा विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) खुला गरेको छ । वित्तीय व्यवस्थापन गर्न असम्भव भए पनि वाध्यतात्मक रूपमा विद्युत् निजी प्रवर्द्धकहरूले टेक एण्ड पे (लिऊ र तिर) मा पीपीए गरिरहेको बेला प्राधिकरणले थप २ हजार २ सय ५० मेगावाटका लागि पीपीए खुला गरेको हो । सन् २०१९ पछि विद्युत् खेर जाने भन्दै प्राधिकरणको प्रक्षेपणको आधारमा सीमित विद्युत् क्षमतालाई मात्र टेक अर पे मा पीपीए गर्न सुरु गरेपछि निजी क्षेत्रका लागि जलविद्युत् आयोजना बनाउन पीपीए अवरोधकको रूपमा देखिँदै आएको छ । ऊर्जा, जलस्रोत र सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा मंगलबार बसेको प्राधिकरण सञ्चालक समिति बैठकले यसअघि जारी श्वेतपत्रमा उल्लेखित आगामी १० वर्ष अर्थात २०८४-८५ सम्ममा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यलाई आधार मान्दै नदी प्रवाहमा आधारित (आरओआर) जलविद्युत् आयोजनाको माथिल्लो सीमा ३५ प्रतिशत अर्थात ५ हजार २ सय ५० मेगावाट नपुगसम्म १० वर्षभित्र व्यापारिक उत्पादन गर्ने आयोजनालाई टेक अर पे पीपीए गर्ने र टेक एण्ड पे प्रावधान राखी सम्पन्न भएका पीपीए संशोधन गर्ने निर्णय गरेको छ । श्वेतपत्र ल्याएलगत्तै ऊर्जा मन्त्रालयले १५ हजार मेगावाटलाई आधार मानी त्यसको ३५ प्रतिशत आरओआर टेक अर पे मा पीपीए गर्न प्राधिकरणलाई पत्र पठाएपनि बल्ल निर्णय भएको हो । जसअनुसार निर्णयका लागि गत जेठमै प्राधिकरण सञ्चालक समितिमा पेश भएको थियो । तर, विद्युत् खेर गएको अवस्थामा सरकारले बेहोर्ने ग्यारेण्टी नभएमा वार्षिक १ खर्ब २७ अर्ब रुपैयाँ प्राधिकरणलाई घाटा लाग्ने भन्दै यसको निर्णय गरिएको थिएन । प्राधिकरणमा अध्यक्ष ऊर्जासचिव रहेकोमा हालै ऊर्जासचिव अनुपकुमार उपाध्यायले राजीनामा दिएपछि मन्त्री आफैँ प्राधिकरण सञ्चालक समितिको अध्यक्ष भएर बसेको पहिलो बैठकले टेक अर पे मा पीपीए खुला गरेको हो । बैठकले टेक अर पे को सट्टा टेक अर पे प्रावधान राखी पीपीए गरिएको कारणले प्राधिकरणलाई अतिरिक्त घाटा लागेमा रकम शोधभर्नाका लागि सरकारसमक्ष अनुरोध गर्ने निर्णय पनि गरेको छ । यस निर्णयबाट निजी प्रवर्द्धकहरू भने खुसी देखिएका छन् । “मन्त्रालयले निर्देशन दिएको र मन्त्रीले निजी प्रवर्द्धकसँग प्रतिवद्धता जनाएको लामो समयसम्म कार्यान्वयन नआएपछि अहिले आएर निर्णय गर्नुलाई निजी क्षेत्रले सकारात्मक रूपमा लिएको छ,” स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान) का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले भने, “टेक एण्ड पे मा वित्तीय व्यवस्थापन असम्भवजस्तै थियो, अब आयोजना निर्माणमा जानका लागि धेरै सहज भएको छ ।” २०७२ फागुनमा आएको ऊर्जा संकटकाल कार्ययोजनाअनुसार १० हजार मेगावाटको ३० प्रतिशत अर्थात ३ हजार मेगावाट टेक अर पे मा पीपीएपछि

पछिल्लो समयमा विद्युत् प्राधिकरणले टेक एण्ड पेमा पीपीए गरिरहेको छ । हालसम्म करिब १८ सय मेगावाट बराबरको टेक एण्ड पे मा पीपीए भइसकेको छ भने करिब ५ हजार आरओआर आयोजना पीपीएको प्रतीक्षामा छन् । थप ४ सय ५० मेगावाट टेक अर पे मा पीपीए भएपछि निजी क्षेत्रले फेरि टेक एण्ड पे मा पीपीए गर्नुपर्ने अवस्था आउने प्राधिकरणले जनाएको छ । निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकहरू समृद्ध नेपाल बनाउने अभियानका लागि ठूलो मात्रामा विद्युत् आवश्यक परेपनि अहिले गरिएको सीमित टेक अर पे पीपीएले फेरि समस्या ल्याउने बताउँछन् । इप्पानका उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे टेक एण्ड पे मा पीपीए भएका आयोजनाहरू टेक अर पे मा रूपान्तरण गरेपछि टेक अर पे पीपीए हुने आयोजनाको क्षमता कम हुने र प्रतिक्रमा रहेका आयोजनाहरूले फेरि टेक एण्ड पे मा पीपीए गर्नुपर्दा समस्या सिर्जना हुने बताउँछन् । हालसम्म पीओरओआरको १२ सय मेगावाट बराबर मात्र पीपीए भएकोले यसमा भने अझ पनि टेक अर पे पीपीए हुने अवस्था रहेको प्राधिकरणले जनाएको छ । यसको सीमा भने ४ हजार ५ सय मेगावाट छ । बैठकले आरओआरका आयोजनाले पीओरओआरमा जान चाहेमा खुला गर्ने भने जनाएको छ । सबै क्षमताका पीओरओर र एक सय मेगावाटमाथिका आरओआर आयोजनामा लागि मात्र रेट अफ इक्विटी (आरओई) सम्बन्धी व्यवस्था पीपीएमा उल्लेख रहेकोमा अब उप्रान्त पीपीए सम्पन्न हुने एक मेगावाटभन्दा माथि सबै क्षमताका आरओआर आयोजनाका हकमा समेत सो व्यवस्था लागु गर्ने निर्णय बैठकले गरेको छ । यसमा १६ प्रतिशतभन्दा बढी प्रतिफल आउने देखिएमा पीपीए दरमा पुनर्विचार गर्न सकिने अवस्था सिर्जना हुनसक्ने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/२६

विद्युत्काे प्रतिफल १७ प्रतिशतमा सीमित गरिँदै

टेक अर पेमा प्राधिकरणलाई घाटा भए सरकारसँग शोध भर्ना माग गरिने

लागत नियन्त्रणको संयन्त्र नबनाई सेयर प्रतिफल सीमित पार्ने प्रावधान सफल नहुने

विजय तिमल्सिना

सबै क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाको अब सेयरमा प्रतिफल १७ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने भएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सञ्चालक समितिको मंगलबार बसेको बैठकले एक मेगावाटभन्दा माथिका सबै क्षमताका आयोजनाको सेयर प्रतिफल (रिटर्न अफ इक्विटी) १७ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी मात्रै विद्युत् खरिद सम्झौता गर्ने निर्णय गरेको हो । यसअघि प्राधिकरणले गर्ने विद्युत् खरिद सम्झौतामा पिकिड रन अफ रिभर प्रकृतिका सबै क्षमताका आयोजना र रन अफ रिभर प्रकृतिका सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका आयोजनाका लागि मात्रै यो नियम लागू हुन्थ्यो । 'अब भने रन अफ रिभरका एक मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका सबै आयोजनामा यो लागू हुन्छ,' प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए । 'सबै क्षमताका पिकिड रन अफ रिभर र सय मेगावाटभन्दा माथिका रन अफ रिभर जलविद्युत् आयोजनाहरूका लागि मात्र सेयर प्रतिफलसम्बन्धी व्यवस्था विद्युत् खरिद सम्झौतामा उल्लेख भइरहेकामा अब उप्रान्त विद्युत् खरिद सम्झौता हुने ? मेगावाट माथिका सबै क्षमताका रन अफ रिभर जलविद्युत् आयोजनाको हकमा समेत यो व्यवस्था लागू हुने,' सञ्चालक समितिको निर्णयमा भनिएको छ ।

प्राधिकरणको २०७४ वैशाख १४ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले विद्युत् खरिद दर तय गर्दै सय मेगावाटभन्दा माथिका रन अफ रिभर आयोजनाका लागि मात्रै सेयर प्रतिफल १७ प्रतिशतमा सीमित गर्ने निर्णय गरेको थियो । 'आयोजनाको सेयर प्रतिफल १७ प्रतिशतभन्दा बढी भए विद्युत् खरिद दर सोहीअनुसार घटाइनेछ,' खरिद दरसम्बन्धी निर्णयमा भनिएको छ । निर्णयअनुसार कुनै आयोजनाको सेयर लाभ १७ प्रतिशतभन्दा बढी हुने भए उक्त आयोजनासँग विद्युत् खरिद गरिने दर सोहीअनुसार घटाइनेछ ।

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाई विद्युत् आयोजनाका लागि प्रवर्द्धकले तय गर्ने भएकाले लागत नियन्त्रणको संयन्त्र नबनाई सेयर प्रतिफल सीमित पार्ने प्रावधान सफल नहुने बताउँछन् ।

बैठकले ५ हजार २ सय ५० मेगावाटसम्मका रन अफ रिभर प्रकृतिका आयोजनासँग विद्युत् खरिद सम्झौता गर्दा टेक अर पे को प्रावधान राखेर गर्ने निर्णय गरेको छ । यस्ता प्रावधानले आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् प्राधिकरणले किने पनि नकिने पनि सम्झौतामा उल्लेख भएअनुसारको रकम तिर्नुपर्छ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा बसेको प्राधिकरण सञ्चालक समितिको बैठकले रन अफ रिभर प्रकृति र पिकिड रन अफ रिभर प्रकृतिका आयोजनाबाट निश्चित परिमाणसम्म विद्युत् खरिद सम्झौता गर्दा टेक अर पे प्रावधान राखेर गर्ने निर्णयगरेको हो ।

प्राधिकरणले हालसम्म ४ हजार ६ सय मेगावाट विद्युत् टेक अर पेमा खरिद गर्ने गरी सम्झौता गरिसकेको छ । करिब १ हजार २ सय मेगावाट विद्युत् टेक एन्ड पेमा गर्ने गरी प्राधिकरणले सम्झौता गरेको छ । टेक एन्ड पेमा सम्झौता गर्दा प्राधिकरणले आवश्यक विद्युत् गरी त्यसको मात्रै भुक्तानी गर्ने सुविधा रहन्छ । टेक एन्ड पेमा सम्झौता गर्दा सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिमको विद्युत् खरिद गर्नेपछि अथवा जरिवाना तिर्नुपर्ने हुन्छ ।

ऊर्जा सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले यसै साता पदबाट राजीनामा दिएका छन् । उनको राजीनामा मन्त्रपरिषदबाट स्वीकृत भइसकेको छ । मन्त्रालयका सचिव प्राधिकरण सञ्चालक समितिको अध्यक्ष रहने प्रावधान छ । सचिवको अनुपस्थितिमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री पुन आफैँले बैठकको अध्यक्षता गरेका हुन् ।

ऊर्जा मन्त्रालयले वैशाख २५ गते सार्वजनिक गरेको श्वेतपत्रमा १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । सोही श्वेतपत्रलाई आधार मानेर ३५ प्रतिशत रन अफ रिभर प्रकृतिका जलविद्युत् आयोजनासँग टेक अर पेमा विद्युत् खरिद सम्झौता गर्ने निर्णय प्राधिकरण सञ्चालक समितिले गरेको छ ।

‘५ हजार २ सय ५० मेगावाट क्षमता नपुगेसम्म आर्थिक वर्ष २०८४/८५ सम्म व्यापारिक उत्पादन सुरु गर्ने रन अफ रिभर आयोजना प्रवर्द्धकहरूसँग टेक अर पे प्रावधान राखी पीपीए गर्ने र टेक एन्ड पे प्रावधान राखी गरिएका पीपीए संशोधन गर्ने,’ निर्णयमा भनिएको छ । यो अवधिमा उत्पादन सुरु नगर्ने आयोजनासँग गरिएको विद्युत् खरिद सम्झौतालाई टेक एन्ड पेमा रूपान्तरण गर्ने निर्णय पनि बैठकले गरेको छ ।

बैठकले पिकिड रन अफ रिभर प्रकृतिका आयोजनाबाट ४ हजार ५ सय मेगावाटसम्म विद्युत् खरिद सम्झौता गर्दा पनि टेक अर पे प्रावधान राखी गर्ने निर्णय पनि गरेको छ । टेक एन्ड पेको सट्टा टेक अर पे प्रावधान राखी खरिद सम्झौता गरिएका कारण प्राधिकरलाई अतिरिक्त घाटा पर्न गएमा उक्त रकम शोधभर्नाका लागि नेपाल सरकारसँग अनुरोध गर्ने निर्णय पनि बैठकले गरेको छ ।

यसअघि प्राधिकरणले प्राविधिक रूपमा सम्भव भएसम्म रन अफ रिभरको सट्टा पिकिड रन अफ रिभर आयोजनाका रूपमा विद्युत् खरिद सम्झौताको व्यवस्था मिलाउने निर्णय पनि बैठकले गरेको छ । ‘विद्युत् खरिद सम्झौता भइसकेका तर मुख्य संरचना निर्माण सुरु गर्न बाँकी रहेका रन अफ रिभर

आयोजनालाई समेत प्रवर्द्धकले पिकिड रन अफ रिभरका रूपमा विकास गर्न चाहे अनुमति दिई विद्युत् खरिद सम्झौतामा आवश्यक संशोधन गर्ने, निर्णयमा भनिएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/२६

नेपालको जलविद्युतमा लगानी गर्न अष्ट्रिया इच्छुक

जलविद्युत क्षेत्रको विकासमा लगानी गर्न अष्ट्रियाले इच्छा देखाएको छ । नेपालका लागि अष्ट्रेलियन राजदूत विग्रेट्टी ओपिनगेर वाल्चसोफले बुझ्नुभएर ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनलाई भेटी लगानीको इच्छा व्यक्त गरेका हुन् ।

भेटमा राजदूत वाल्चसोफले जलविद्युत क्षेत्रमा लगानी गरेर आफ्नो देशको अनुभव साट्न चाहेको बताए । अष्ट्रिया सरकारले लगानी गर्न नेपाललाई चाँडै औपचारिक प्रस्ताव पठाउने प्रतिवद्धता उनले जनाए । आसियन र विमस्टेक क्षेत्र हेर्ने अष्ट्रियाको ट्रान्सपोर्ट तथा प्रविधि मन्त्रालयका क्षेत्रीय निर्देशक मिचेल लिडरेरले पनि भेटवार्ता गरेका छन् । भेटमा निर्देशक मिचेलले ऊर्जा क्षेत्रमा औपचारिक सम्बन्ध स्थापित गर्न आफ्नो देश सहकार्य गर्न तयार रहेको बताए ।

‘नेपालमा जलविद्युतको ठुलो सम्भावना छ,’ उनले भने, ‘ यहाँको जलविद्युतको विकास गर्न हामी अष्ट्रियन प्रविधि प्रयोग गर्न चाहान्छौं ।’

जवाफमा मन्त्री पुनले जलविद्युत विकासमा अष्ट्रियन प्रविधी विश्वकै उत्कृष्ट भएको प्रशंसा गरे । नेपालमा सक्रिय अष्ट्रियन कम्पनीले पनि उतैको प्रविधि अनुसार काम गरिरहेको भन्ने सुनेको पुनले जिकिर गरे ।

१० वर्षमा विद्युत उत्पादनको सीमा १५ हजार मेगावाट पुर्याउने सरकारको लक्ष्य रहेकाले अहिले जलविद्युतमा लगानीका लागि उपयुक्त समय भएकाले सहजिकरण गर्न तयार रहेको उनले बताए । पुनले ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा सहकार्य गर्न अष्ट्रियाले गर्ने प्रस्तावलाई सकारात्मक रूपमा लिएको प्रतिक्रिया दिए ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/२६

अरुण तेस्रो जलविद्युत् : सुरुङमार्ग निर्माण धमाधम

दीपेन्द्र शाक्य

अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको सुरुङ मार्गको काम धमाधम भइरहेको छ । भारतीय सतलज कम्पनीका अनुसार डयाम साइटबाट विद्युत् गृहसम्म पुग्ने सुरुङको काम भइरहेको हो । पाँच वर्षमा जलविद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य राखिएको अरुण तेस्रोको हालसम्म १ सय ९६ मिटर सुरुङ बनिसकेको छ । सुरुङ ११ दशमलव ७४ किलोमिटर निर्माण गर्नुपर्नेछ । कम्पनीका सीईओ सतीशकुमार शर्माले अब ४ स्थानबाट सुरुङ निर्माणको काम अघि बढाउने बताए ।

छयाँडकुटीबाट पावरहाउससम्म महिनाअघि कच्ची सडक पुगिसकेको छ । खाँदबारीबाट डयामसाइटसम्मको सडक स्तरोन्नति भइसकेको छ । पावर हाउस निर्माणको पनि शिलन्यास गरिएको छ । शर्माले तोकिएको समयमा अरुणबाट बिजुली निकालिसक्ने बताए ।

डयामसाइडमा पनि धमाधम काम भइरहेको उनले जनाए । ‘सन् २०२२ मा बिजुली उत्पादन गरेरै छाडौं, हाम्रो लक्ष्य भनेको सन् २०२२ मा बिजुली बाल्ने हो,’ सीईओ शर्माले भने, ‘जसरी पनि काम सम्पन्न गरेर बिजुली निकालिसक्छौं ।’

प्रसारण लाइन संखुवासभा, भोजपुर र खोटाङ हुँदै टान्समिसन लाइन लगिनेछ । टान्समिसन लाइनमा ५ सय १ वटा टावर निर्माण हुनेछन् । यसको पनि काम सुरु भइसकेको छ । ‘आयोजनाको सडक निर्माणको काम अन्तिम चरणमा छ, कच्ची टयाक पावरहाउस स्थल पुगिसकेको छ, त्यसलाई चौडा बनाउने काम भइरहेको छ,’ उनले भने, ‘पूर्वाधार निर्माणका काम पनि अघि बढाएका छौं ।’

आयोजनास्थलमा भौतिक संरचना निर्माण थाल्नुअघिको सम्पूर्ण प्रक्रिया पनि पूरा भइसकेको छ । भारतीय लगानीमा निर्माण अघि बढेका ठूला आयोजनामध्येको एक अरुण तेस्रोका लागि जग्गा अधिग्रहणको काम सकिएको जिल्ला प्रशासनले जनाएको छ ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेशबहादुर अधिकारीका अनुसार छयाँडकुटी पुखुवा सडकमा पनि स्थानीयको मागअनुसार मुआब्जा वितरण गरिसकिएको छ । यो क्षेत्रका साढे ४ किलोमिटर सडक आसपासका स्थानीयलाई करिब ७ करोड मुआब्जा वितरण गरेको उनले बताए । १९ परिवारलाई मुआब्जा वितरण गरिएको हो ।

‘छिटफुट बाँकी रहेकालाई पनि दिने तयारीमा छौं,’ उनले भने, ‘बाँकी रहेकाहरूका लागि मुआब्जा वितरणको प्रक्रियामा छौं ।’ यसअघि पनि जिल्ला प्रशासनले २ सय ५८ परिवारलाई मुआब्जा वितरण

गरिसकेको छ । उनीहरूलाई १ अर्ब ९५ करोड २५ लाख ३७ हजार १ सय ५ रुपैयाँ वितरण गरिसकेको छ । ११ परिवारलाई ४ करोड ८५ लाख वितरण गर्न बाँकी छ । ११ परिवार मुआब्जा लिन आएका छैनन्, उनीहरू प्रक्रियामा छन् । बिदेसिएका, जग्गा रोक्का भएका र जग्गा दर्ता नगरेका कारण उनीहरूले मुआब्जा नपाएको उनले बताए ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/२६

अब 'टेक अर पे'मा विद्युत खरिद

विष्णु बेल्वासे

चुनावका बेला प्रतिबद्धता गरेको १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न प्राधिकरणलाई वित्तीय घाटा पर्ने भए पनि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सञ्चालक समितिको बैठकले लिउ या तिर (टेक अर पे)मा विद्युत खरिद सम्झौता गर्ने निर्णय गरेको छ।

जलस्रोत मन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा बसेको प्राधिकरण सञ्चालक समितिको बैठकले मंगलबार उक्त निर्णय गरेको हो। ऊर्जा मन्त्रालयले यसअघि नै यस्तो निर्णय गरेपनि प्राधिकरणले वित्तीय रूपमा टाट पल्टन सक्ने भन्दै त्यस्तो निर्णय कार्यान्वयन गरेको थिएन। तर, ऊर्जा मन्त्री पुनको नेतृत्वमा बसेको समितिको बैठकले टेक अर पेमा सम्झौता गर्दा प्राधिकरणलाई कुनै घाटा भए त्यसको शोध भर्ना सरकारसँग लिने गरी निर्णय गरेका हो।

यसअघि टेक अर पेमा सम्झौता गर्दा घाटा हुने भन्दै त्यस्तो प्रावधान हटाएर प्राधिकरणले लिउ र तिर (टेक एन्ड पे) मा विद्युत खरिद सम्झौता गर्दै आएको थियो। यो निर्णयसँगै प्राधिकरणलाई टेक अर पेमा बिजुली खरिद गर्न बाटो खुलेको छ।

यसअघिका चार ऊर्जामन्त्री (टोपबहादुर रायमाझी, राधा ज्ञवाली, जनार्दन शर्मा र कमल थापा)ले पनि टेक अर पेमा विद्युत खरिद सम्झौता गर्ने निर्णय गरेको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले बताए। 'तर, त्यस्तो निर्णय प्राधिकरणले कार्यान्वयन गर्न मानेको थिएन,' उनले मंगलबार नागरिकसँग भने, 'प्राधिकरणको सञ्चालक समितिको बोर्ड बैठकले गरेको हो भने कार्यान्वय हुने छ।' उनले प्राधिकरणको यस्तो निर्णयलाई स्वागत योग्य कदम भनेका छन्।

बोर्डको बैठक गरेको निर्णयले निजी प्रवद्धकलाई प्रोत्साहत गरेको छ। 'अहिलेसम्म निजी उत्पादकले उत्पादन गरेको बिजुली प्राधिकरणले किन्ने पर्छ भन्ने थिएन,' अध्यक्ष गुरागाईले भने, 'प्राधिकरणको यो निर्णयले उत्पादन गरेको बिजुली किन्नै पर्ने भएको छ। उत्पादित बिजुली बिक्री हुने ग्यारेन्टी यसले गरेको छ।' उत्पादित बिजुली बिक्री हुने भएपछि वित्तीय व्यवस्थापन हुन नसकेका आयोजनालाई पनि वित्तीय व्यवस्थापन गर्न सजिलो हुने भएको उनको भनाइ छ।

प्राधिकरणको बोर्ड बैठकले यसअघि प्राधिकरणले लिउ र तिर (टेक एन्ड पे) मा गरेको सम्झौतालाई पनि संशोधन गर्न निर्देशन दिएको छ। गत वैशाख २५ गते ऊर्जा मन्त्री पुनले जारी गरेको श्वेतपत्रको आधारमा १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट उत्पादनलाई गर्ने लक्ष्यलाई पनि यो निर्णयले सघाउने छ।

आर्थिक वर्ष २०८४-८५ सम्ममा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्यलाई आधार मान्दै ५ हजार २ सय ५० मेगावाटसम्म नदी प्रवाहमा आधारित (रन अफ रिभर) प्रकृतिका आयोजनाको टेक अर पे मा विद्युत खरिद सम्झौता निर्णय भएको ऊर्जा मन्त्री पुनको भनाइ छ।

बैठकले ४ हजार ५ सय मेगावाटसम्मका पिकिङ रन अफ रिभर (अर्धजलाशय) प्रकृतिका आयोजनाको विद्युत खरिद सम्झौता टेक अर पे मा गर्न पनि बैठकले प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएको छ। निजी ऊर्जा

प्रवद्धकले लामो समयदेखि टेक अर पे मा विद्युत खरिद सम्झौता गर्न माग गर्दै आएका थिए। टेक अर पेमा सम्झौता गर्दा प्राधिकरणलाई कुनै घाटा भए त्यसको शोध भर्नाको लागि सरकारसँग माग गर्ने स्वीकृति पनि बैठकले दिएको छ।

टेक अर पेमा सम्झौताको प्रावधान राखिएपछि निजी ऊर्जा प्रवद्धकले विद्युत आयोजना निर्माणका लागि सहजै ऋण प्राप्त हुने र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन लक्ष्य हासिल हुने ऊर्जा मन्त्रालयको विश्वास छ। प्राधिकरणले अहिलेसम्म करिब ३ हजार ६ सय मेगावाट नदी प्रवाही आयोजनाको पिपिए गरिसकेको छ।

अघिल्ला ऊर्जा मन्त्री जनार्दन शर्माले १० वर्षमा १७ हजार मेगावाट उत्पादन गर्ने घोषणा गर्दै नदी प्रवाही आयोजनाको टेक अर पे पिपिए बढाएका थिए। उनले १० वर्षमा १७ हजार मेगावाट उत्पादन गर्ने गरी नदी प्रवाही आयोजनाको पिपिए सीमा बढाउन पनि निर्देशन दिएका थिए।

यसअघि नै निजी क्षेत्रले उत्पादन गर्ने बिजुली प्राधिकरणले १० वर्षसम्म टेक अर पे का आधारमा किन्नुपर्ने प्रावधान बनाइएको थियो। तर, प्राधिकरण यसमा सहमत थिएन्। प्राधिकरणले आगामी २-३ वर्षपछि बर्खाको बिजुली खेर जाने भन्दै उसले टेक एन्ड पे मा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) गर्दै आएको थियो।

बर्खामा खेर जाने बिजुली किन्दा प्राधिकरणलाई हुने घाटा रकम सरकारले शोधभर्ना दिने ग्यारेन्टी भए मात्र 'टेक अर पे' मा पिपिए गर्न सकिने धारणा प्राधिकरणले राख्दै आएको थियो। टेक अर पे प्रावधानमा बिजुली किन्दा यसको सम्बन्ध मागसँग जोडिनु पर्ने प्राधिकरणको भनाइ छ। यसअघि प्राधिकरणले जोखिम लिएर पिपिए गर्न नसकिने बताउँदै आएको थियो।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०८/२६

‘क्यू पे’ र ‘युनियन पे’ बीच सम्झौता

अनलाइन पेमेण्ट गेट वे सञ्चालन गर्दै आएको क्यू पे प्राइभेट लिमिटेडले चीनको युनियन पे पेमेन्टसँग सम्झौता गरेको छ । विद्युतीय कोड स्क्रान गरेर मोबाइल भुक्तानी सञ्चालन गरिरहेको क्यू पेले उपभोक्ताहरूको थप सुविधाका लागि युनियन पेसँग सम्झौता गरेको हो । सम्झौतासँगै उपभोक्तालाई नयाँ सुविधा थप गरिएको कम्पनीले जनाएको छ ।

पहिले क्यू पे मा जोडिएकाले मात्र यो सेवा लिन पाउने गरेकोमा सम्झौतापछि युपिआई (युनियन पे इन्टरनेशनल चिनीयाँ बैंक) सँग जोडिएका सबै ग्राहकले लिन पाउने क्यू पेका सिईओ प्रशान्त प्रज्वल बोहोराले जानकारी दिनुभयो ।

यो सेवा लिनका लागि प्रयोगकर्ताको मोबाइलमा ‘क्यू पे’ को ‘क्युआर’ कोड हुन जरूरी छ । ‘क्यू आर’ का लागि क्युपेको एप्लिकेसन डाउनलोड गर्नुपर्छ । यसबाट मनि ट्रान्फर, खानेपानिको बिल, इन्टरनेटको बिल, रिचार्ज, इन्सुरेन्सको बिल, रेष्टुरेन्टको बिल लगाएत अन्य सेवा लिदाँको शुल्क यथास्थानबाट नै तिर्न सकिन्छ ।

युनियन पे क्युआरका कोड नेटवर्कमा आबद्ध सबैले मोबाइलको माध्यम बाट सहजरूपमा सेवा प्रयोग गर्न सकिन्छ । युनियन पेको कार्ड भएका नेपाल घुम्न आउने चिनीयाँ पर्यटकहरू र नेपालबाट चिन लगायत अन्य देशमा जाने ब्यापारी, पर्यटकका लागी क्युपेको माध्यमबाट सहज भुक्तान गर्न क्यु पे मोबाइल वालेट भरपर्दो छ ।

मोबाइलमा ‘क्यू पे’ डाउनलोड गरेपछि फोन नम्बर राखेर रजिष्टर गरेपछि ओटिपी आउँछ । त्यसलाई भेरिफाई गरेपछि वालेटमा पैसा लोड गर्न सकिन्छ । प्रयोगकर्ताले इन्टरनेट बैंकिङ, मोबाइल बैंकिङ, भिसा कार्ड वा एटिएम कार्डबाट पैसा लोड गर्न सक्नेछन् ।

क्यु पे नेपालमा शुरू गरिएको मोबाइल वालेट सुविधा हो । युनियन पे इन्टरनेशनल चाईनिज कम्पनी हो । यसले चीनबाहिर विश्वभरीका एक सय एकहत्तर देशमा र दुई हजार भन्दा बढि कम्पनीहरूसँग यस्तो सहकार्य गरिरहेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/२७

माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजना : पीपीएमा अड्कियो जीएमआर

दुर्गा लामिछाने

माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजना (९०० मेवा)को काम अघि बढाएको ग्रान्धी मल्लिकार्जुन रावो (जीएमआर) ग्रूप बंगलादेशसँगको विद्युत् खरीद-विक्री सम्झौता (पीपीए)मा अड्किएको छ । जीएमआर र बंगलादेशको सम्बन्धित निकाय 'बंगलादेश पावर डेभलपमेन्ट बोर्ड'बीच विद्युत् खरीद दरको टुंगो नलागेका कारण पीपीए हुन नसकेको हो । 'उनीहरूले विद्युत् खरीद दर मागेका थिए हामी कागजात पेश गरी प्रतिक्रियाको पर्खाइमा छौं,' जीएमआर स्रोतले भन्यो, 'बंगलादेशसँग पीपीए हुनासाथ काम द्रुत गतिमा अघि बढ्छ ।'

बंगलादेशले जीएमआरसँग माथिल्लो कर्णालीको ५ सय मेवा विद्युत् खरीद गर्ने सम्झौता गरेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको बंगलादेश भ्रमणका क्रममा त्यहाँका विद्युत्, ऊर्जा तथा खनिज मन्त्री नसरुल हमिदले मन्त्रिपरिषद्बाट यो विषयमा निर्णय पनि भइसकेको जानकारी दिएका थिए । त्यसैगरी गत साता सम्पन्न नेपाल र बंगलादेशका ऊर्जा मन्त्रालयका सचिवबीचको ज्वाइन्ट स्टेयरिड कमिटी (जेएससी) बैठकमा पनि माथिल्लो कर्णालीको ५ सय मेवा विद्युत् बंगलादेशले खरीद गर्ने विषयमा छलफल भएको थियो ।

यो पीपीए हुन सके नेपालको विद्युत् पहिलो पटक बंगलादेश निर्यात हुनेछ । तर, निर्यातका लागि बीचमा पर्ने भारतको भूमि प्रयोगको विषय अझै टुंगिएको छैन । हालसम्म भारतले नेपालबाट आफ्नो देशका लागि समेत विद्युत् नकिनेको अवस्थामा बंगलादेश पठाउने पुलको भूमिका निर्वाह गर्ने सम्बन्धमा अहिलेसम्म भारतको कुनै प्रतिक्रिया आएको छैन । गत साताको जेएससी बैठकमा 'नेपाल-भारत र भारत-बंगलादेशबीचका आगामी बैठकहरूमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्ने प्राथमिकताका साथ पहल गर्ने' सहमति पनि भएको छ ।

आयोजनाले उत्पादित बिजुलीको १२ प्रतिशत अर्थात् १ सय ८ मेवा निःशुल्क नेपाललाई दिनुपर्नेछ । ५ सय मेवा बंगलादेशले किन्ने निश्चित भएमा ६ सय ८ मेवाको टुंगो लाग्ने छ । त्यसपछि बाँकी रहने २ सय ९२ मेवा विद्युत् भारतमै विक्री गर्ने जीएमआर स्रोतको भनाइ छ । 'हाम्रो मुख्य अपेक्षा बंगलादेशसँग ५ सय मेगावाटको टुंगो लागोस् भन्ने हो,' जीएमआर स्रोतले भन्यो, 'त्यति भएपछि यो आयोजना बन्छ भन्ने ढक्कका साथ बाँकी विद्युत् किन्न हारालुछ हुन्छ ।' स्रोतका अनुसार बाँकी विद्युत् भारतमा विक्री हुनेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/२७

विद्युत् नियमन आयोगका अवसर र चुनौती

नेपालमा जल ऊर्जाबाहेक अन्य कुनै प्राकृतिक स्रोत पर्याप्त नदेखिरहेको र जलऊर्जाको सम्पूर्ण खपत देशमा हुन नसक्ने भविष्यको सम्भावनालाई दृष्टिगत गर्दा यसको समुचित व्यवस्थापनका लागि गठन हुन लागेको नेपाल विद्युत् नियमन आयोगको भूमिका महत्वपूर्ण छ । विद्युत् व्यापार र प्रतिस्पर्धाजस्ता कार्यसमेतको नियमन अधिकार आयोगमा राखिनुले आयोगमा ठूलो जिम्मेवारी छ भने ऊर्जा विकासलाई सही मार्गमा अघि बढाउने सुवर्ण अवसर पनि आएको छ । नेपालमा उत्पादित बिजुलीको दर क्षेत्रीय स्तरमा राख्न नसक्ने परिपाटी रहँदै जाने हो भने राष्ट्रले ऊर्जा शक्तिबाट लिन सक्ने फाइदा लिन सक्दैन । त्यसकारण नियमन आयोगले विद्युत् खरिद र बिक्रीदरमा सन्तुलन कायम गर्नेपर्ने हुन्छ । यस विषयलाई वर्तमान ऐनले आयोगलाई जिम्मेवारी बनाउने प्रावधान गरेको सकारात्मक पक्ष हो । निजी क्षेत्रहरू विद्युत् उत्पादनमा सक्रियतासाथ आइरहेकाले नियमन आयोगलाई निजी क्षेत्रको विद्युत् खरिद गराउने गरी प्रशासन र वितरक संस्थाहरूलाई आदेश, निर्देशन, उत्प्रेरण र प्रभावकारी वातावरण दिलाउने अहम जिम्मेवारी आयोग र यसको नेतृत्वमा रहने निश्चित छ ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण ऐन, २०४१ बाट विद्युत्को उत्पादन, प्रसारण र वितरणको एकाधिकार विद्युत् प्राधिकरणले पाए पनि आशातित रूपमा उत्पादन गर्न सकेन । तसर्थ विद्युत्को समग्र विकासका लागि र निजी क्षेत्रबाट पनि विद्युत् विकास गर्ने उद्देश्यले विद्युत् ऐन २०४९ आयो र यसै ऐनको दफा १६ र १७ ले महसुल नियमनका लागि छुट्टै नियमनकारी निकायको व्यवस्था पनि गऱ्यो । विद्युत् विकासमा ऐनले लिएको खुला नीतिअनुरूप निजी क्षेत्रले विद्युत् उत्पादन सुरु गरेको भए निजी क्षेत्रले थुप्रै समस्या भोग्नु परिरहेको अवस्था छ । नियमावलीले विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगको सचिवालय विद्युत् विकास केन्द्रलाई तोकिदिँदा आयोग जनशक्तिविहीनजस्तो देखिनु, विद्युत् थोक खरिद दर समेतमा आयोगको सहमति लिनुपर्ने विद्युत् ऐनको आशय देखिँदादेखिँदै पनि विद्युत् प्राधिकरणले खरिद गर्ने महसुल दर निर्धारणमा आयोगलाई अलग गरिनु र महसुल आयोगका निर्देशनहरू उपदेशकारी जस्ता मात्र हुनुले विद्युत् क्षेत्रको नियमन हुन नसकिरहेको अवस्था विगतमा रहिरहयो । विद्युत् प्राधिकरण कर्मचारीका सेयर भएका आयोजना अत्यधिक नाफामूलक हुनु र अन्य सर्वजनिक आयोजना अत्यधिक महँगा हुनु, निजी क्षेत्रबाट उत्पादित विद्युत् पनि राष्ट्रिय ग्रिडमा समयमै जोडिन नसक्नु र डलर विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) दरहरू पनि विवादरहित हुन नसक्नु आदि कारणले विद्युत् नियमन आयोगको आवश्यकता डेड दशक अगाडिदेखि महसुस गरिएको थियो । हाल गठन हुन गइरहेको विद्युत् नियमन आयोग ऐनको प्रस्तावनामा विद्युत् व्यापारलाई सरल, नियमित, व्यवस्थित तथा पारदर्शी, विद्युत्को माग र आपूर्ति सन्तुलन, उपभोक्ताको हक-हित संरक्षण, बजारलाई प्रतिस्पर्धात्मक, विद्युत् सेवालाई भरपर्दो, सर्वसुलभ, गुणस्तर र सुरक्षित बनाउने उद्देश्य रहनु ज्यादै महत्वपूर्ण र समय सान्दर्भिक छ ।

सीमित अधिकार हुँदा पनि विघटित विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगले बीसौं वर्षदेखि कायम रहेको ग्राहस्थ प्रणालीको पुरानो परिपाटीको अन्त्य गरी 'बल्क' प्रणाली (बढी खपत गर्नेलाई बढी दरको महसुल) को सुरुवात गरिदिएको छ, जसबाट ग्राहको मिटर क्षमतानुसार १६, ४३, ७७ र १५६ युनिटसम्म खपत युनिटमा महसुल घटाइएको छ भने २ सय ५० भन्दा बढी युनिट खपत गर्ने गार्हस्थ्यवर्ग, वैदेशिक नियोग, मनोरञ्जक उद्योग, स्टार होटलहरूलगायतमा महसुलमा न्यायोचित वृद्धि गरिएको थियो ।

भूकम्पपीडित कार्डमा राहतस्वरूप २०७५ असार मसान्तसम्म न्यूनतम शुल्क नराखी महसुल दर कायम गरिएको थियो । डेडिकेटेड फिडरबाट निरन्तर विद्युत् आपूर्ति लिने ग्राहकको महसुलमा साधारण दरको भन्दा झन्डै दोब्बर दर कायम गरिएको थियो । यस प्रणालीले अनावश्यक विद्युत् खेर नफाल्ने र विद्युत् उपयोगमा किफायत गर्ने मनोभावनाको विकास भएको छ । अर्कातर्फ, चुहावट न्यूनीकरणमा विद्युत् दबाब सिर्जना गरेको छ । विद्युत् प्राधिकरण कुशल नेतृत्वबाट सहरी क्षेत्रमा लोडसेडिङ मुक्त हुँदा बढी महसुल खपत गर्ने ग्राहकबाट अधिक राजस्व संकलन हुन गई दशकभन्दा बढी समय घाटामा रहेको प्राधिकरण हाल नाफामा आएको अवस्था छ । प्राधिकरणकै अध्ययनले पनि नाफामा आउनुमा ६० प्रतिशतभन्दा बढी योगदान नयाँ महसुल प्रणालीको रहेको छ । साथै ६ महिना समयसम्म पनि वक्यौता रकम नतिर्ने ग्राहकको विद्युत् कटौती नगर्ने सम्बन्धित कार्यलय प्रमुख र कर्मचारीहरूलाई चेतावनीस्वरूप वक्यौता रकमको वार्षिक सयकडा १० प्रतिशतले हुन आउने रकम सम्बन्धित कर्मचारीहरूको तलवबाट दामासाहीले कट्टा गरी प्राधिकरणको आम्दानीमा राख्ने नियम प्राधिकरण बोर्डबाट पास गराउन र चुहावट वार्षिक २ प्रतिशतले घटाउँदै लैजान निर्देशात्मक निर्णय पनि गरेको थियो । विद्युत् चुहावट नियन्त्रण प्रभावकारी गराउन यसकार्यमा संलग्न भै सफलता देखाउने कर्मचारीलाई प्रोत्साहनस्वरूप आम्दानीको केही प्रतिशत दिइने विनियम पास गराउन निर्देशन पनि दिइएको थियो । वक्यौता धेरै समय रहन नदिँदा राजस्व समयमै उठ्ने र सर्वसाधारण ग्राहक पनि थाहै नहुने 'वर्ष पुरानो वक्यौता' भनी वक्यौता तिर्दा ठगिएको महसुस नहुने हुन्छ भने सार्वजनिक निकायको वक्यौता उठाउन प्राधिकरणलाई नीतिगत बाध्यता रहन्छ । सुधारका कामको शुरुवात भए पनि धेरै सुधारका काम गर्न बाँकी नै रहेको परिवेशमा बेग्लै ऐनबाट परिभाषित आवश्यक अधिकारसहित गठन हुने लागेको नियमन आयोगको नेतृत्वमा जनतालाई महसुस हुने गरी काम गर्ने सकिने अहम् जिम्मेवारी रहेको देखिन्छ, तर ऐन र नियम, जे-जस्ता भए पनि कार्यान्वयन पक्ष राम्रो भएन भने ऐनले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य प्राप्त नहुँदा रहेछन् भन्ने उदाहरण पनि नेपालमा धेरै छन् । विघटित महसुल निर्धारण आयोगको २०५३ साल भदौको आफ्नै निर्णयले महसुल निर्धारण आयोग जति सशक्त हुनुपर्छ, त्यति हुन नसकेको विषयमा निकट समयमै गठन हुन गइरहेको नेतृत्व सजग रहनुपर्छ । तर, विद्युत् नियमन आयोगको कानून लागू भैसकेको एक वर्षपछि गठन हुन गइरहेको नेतृत्वलाई चुनौती भने आउनेछन् । अन्य देशका सफल प्रचलित उदाहरणसमेत विचार गरेर नियमन आयोगको नेतृत्व छनोट राष्ट्रिय योजना आयोगको उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित समितिले गरिने सुझाव प्रस्तावित ऐनमा आएको थियो । नेपालको परिप्रेक्ष्यमा यो यस कारणले पनि आवश्यक थियो कि ऊर्जा सचिव विद्युत् प्राधिकरण, ग्रिड तथा उत्पादन

कम्पनीलगायतमा सञ्चालक समितिका अध्यक्षमा मनोनीत हुने चलन छ । विद्युत्, ग्रिड तथा उत्पादन कम्पनीलगायतमा समग्र विद्युत् क्षेत्रको प्रभावकारी नियमनको लागि नियमन आयोगको ऐनको दफा ६(ड) को पनि व्यवस्था भएको बुझिन्छ । यद्यपि ऐन-नियममा केही अस्पष्टता भए पनि नेतृत्व सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी र स्वतन्त्र भयो भने नियमनको कार्यान्वयन पक्ष सबल हुँदै जाने कुरामा शंका गरिहाल्नुपर्ने पनि देखिँदैन ।

नेपालको विद्युत् क्षेत्रमा सरकारी, निजी र सामुदायिक लगानीका साथै विदेशी लगानीमार्फत विकास तथा प्रवर्द्धन भइरहेको अवस्था छ । समसामयिक ऐन, नियम, नीतिहरूको निर्माण तथा तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि संस्थागत व्यवस्थाका बाबजुद पनि सम्भावित क्षमताको न्यून मात्रामा मात्र विद्युत् उत्पादन हुन सकेको अवस्था रहेको छ । समन्वयकारी नियमनमार्फत विद्युत् उत्पादन र विस्तार वृद्धि हुने वातावरण बनाउने अवसर आयोगमा पनि आएको छ । साथै, नयाँ संघीय परिवेश र प्रदेशबीच समन्वय गरी विद्युत् क्षेत्रको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न, विद्युत् क्षेत्रसँग सरोकार निकायबीच प्रशासनिक एवं अन्य कार्यक्षेत्र र भूमिकाको अस्पष्टता आदि परिवेशमा विद्युत् क्षेत्रको विवाद समाधानमा चुनौती रहनेछन् ।

विद्युत्को बजार प्रतिस्पर्धात्मक बन्दै गएको देखिन विद्युत्को उत्पादक र खरिदकर्ता अर्थात क्रेता र विक्रेताको संख्या प्रचुर हुनुपर्छ । विद्युत् उत्पादनपूर्व नै क्रेताहरूको खोजी तथा पहिचान गर्ने काममा सरकारलाई सहजीकरण गर्ने, प्रतिस्पर्धात्मक बजारका लागि आवश्यक कानूनको निर्माणमा राय सुझाव दिने, प्रसारण प्रणालीमा खुल्ला पहुँचको व्यवस्था गरिने दायित्व पनि नियमन आयोगसँग पनि गाँसिन आएको छ । एकातिर विद्युत् आयोजनाको लागत बढ्दै जाने र अर्कातिर उत्पादित बिजुलीको दर प्रतिस्पर्धी नहुँदै जाने र नेपालमा उत्पादित बिजुलीको दर क्षेत्रीय स्तरमा प्रतिस्पर्धी बन्न नसक्ने हो भने, राष्ट्रले ऊर्जा शक्ति खपत र निर्यातबाट लिन सक्ने फाइदा लिन नसकिने हुन्छ । यस प्रकृतिको कार्यमा नियमन आयोगले विद्युत् खरिद र बिक्री दरमा सन्तुलन कायम गर्नेपर्ने हुन्छ । निजी क्षेत्रहरू उत्पादनमा सक्रियतासाथ आइरहेकाले नियमन नेतृत्व निजी क्षेत्रबाट उत्पादित विद्युत् खरिदका वातावरण गराउने गरी उत्पादक र वितरक संस्थाहरूका व्यापारिक र सामाजिक दायित्वलाई पारदर्शी, न्यायोचित र निष्पक्षका साथ प्रभावकारी नियमन गराउन सक्नुपर्छ ।

अन्तरदेशीय विद्युत् व्यापार एवं क्षेत्रीय विद्युत् व्यापार विस्तार गर्ने निकायबीच ग्रिड सञ्जाल, अन्य आर्थिक एवं प्राविधिक सहमति कायम गर्न चुनौती पनि आयोगमा आउनेछ । जलविद्युत् उत्पादनमा इनर्जी मिक्सको अवधारणामा आधारित जलाशययुक्त आयोजना, अर्धजलाशययुक्त आयोजना, नदीवहावमा आधारित आयोजना एवं नवकरणीय ऊर्जाको उत्पादनबाट ऊर्जा सुरक्षालगायतको कार्य गरी विद्युत् उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्ने कार्यमा सहयोगात्मक नीति पहिल्याई विद्युत् व्यापारमा प्रतिस्पर्धा कायम गराउनु आयोगको ठूलो जिम्मेवारी र अवसर हुनेछ ।

जीवन उद्धार कार्य गर्ने ग्राहकलाई बिनासूचना विद्युत् सेवा बन्द भै कठिनाइ उत्पन्न भई हानि-नोक्सानी हुने परिस्थितिमा उपभोक्ताको हित संरक्षण गर्ने, माग व्यवस्थापन गर्नका लागि विद्युत्को

आपूर्तिसँग मेल खाने गरी टाइम-अफ-डे र मौसमी महसुलसम्बन्धी व्यवस्थामा सुधार गरी अतिरिक्त ऊर्जा खपत देशभित्र गराउनका लागि विद्युत् महसुल प्रणालीमा आवश्यक सुधार गर्ने, निजी लगानीका लागि विद्युत् खरिदको प्रक्रिया र खरिद दरका लागि प्रतिस्पर्धात्मक नीति पहिचान गरी आधार तय गर्ने गहन जिम्मेवारी आयोगमा रहेको छ । नेपालको वर्तमान विद्युत्को आपूर्ति स्वदेशी उत्पादन र आयातबाट भएको छ र केही वर्षमा पर निर्भर हट्ने तथा त्यसको केही वर्षमा देश विद्युत् निर्यात उन्मुख हुने आकलन गरिएको छ । हाल सञ्चालित जल विद्युत् परियोजनाको लाइसेन्स अवधि समाप्त भएपछि विद्युत् संयन्त्र सरकारलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने प्रावधान छ । यस प्रकारका जलविद्युत् कम्पनीहरू जनताको समेत सहभागितामा लगानी भएको र स्टकमा सूचीबद्ध भै लगानी भएको छ । 'बुट' प्रणालीमा आधारित परियोजनाहरू सरकारलाई हस्तान्तरण भएपछि सर्वसाधारण सेयरका विषयमा के हुने, सञ्चालन गर्ने अवस्था कस्तो रहने आदि सम्बन्धमा हाल कुनै नीति स्पष्ट देखिँदैन । यस प्रकारको व्यवस्थापन एवं खाका निर्माण गर्नका लागि नियमन आयोगको चुनौती देखिन्छ । विद्युत् परियोजनाको लाइसेन्स अवधि समाप्त भएपछि विद्युत् संयन्त्र सरकारलाई हस्तान्तरण हुने बुट प्रणालीमा आधारित परियोजना सरकारलाई हस्तान्तरण गरिँदा सञ्चालनको अवस्था एवं जनताको सेयर सुनिश्चिता सम्बन्धमा व्यवस्थापन एवं खाकाको स्पष्ट नीति निर्माण गर्ने अवसर हुनेछ ।

जलविद्युत् क्षेत्र पनि 'समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली' आधार हो । स्वदेशमा उपलब्ध धेरै बेरोजगार प्राविधिक जनशक्तिको ठूलो हिस्सालाई रोजगारीका अवसर सिर्जना हुने वातावरण बनाउने ठूलो जिम्मेवारी पहिलो पटक गठन हुन गैरहेको नियमन नेतृत्व पनि रहेको विषय आयोगको सङ्गठनात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने दायित्व र अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने आएको देखिन्छ । यस्तो परिस्थितिमा सरकार र निजी क्षेत्रबीचमा सन्तुलित रूपमा समन्वय गर्न सक्ने र आवश्यकता पर्दा दुवै निकायलाई नियमन गर्न सक्ने एउटा सक्षम नेतृत्व आयोगमा आवश्यक छ । विद्युत्लाई छिमेकी राष्ट्रहरूको भन्दा सस्तो बनाउने गरी प्रतिस्पर्धी रूपमा अघि बढाउनु पनि जरुरी छ । मन्त्री वा निजी क्षेत्रका पहुँचवालाको आज्ञापालक नभई यसका लागि विद्युत्को विदेशी बजारसँग प्रतिस्पर्धी बनाउने गरी विद्युत् उत्पादनका लागि मार्गनिर्देशन गर्ने तथा सरकारी र निजी दुवै क्षेत्रलाई अनुशासित तरिकाले अघि बढाउन सक्ने निडर नेतृत्व आवश्यक छ, अनि मात्र आयोगले आफ्नो उद्देश्य र मर्म अनुसार काम गर्न सक्छ ।

-जगतकुमार भुसाल

(लेखक विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगका पूर्वअध्यक्ष हुन् ।)

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/२७

विद्युत् निर्यात गर्ने भनिएको माथिल्लो कर्णाली अन्योलमा

आयोजना विकास सम्झौताको चार वर्ष नाघ्दा पनि जीएमआरले वित्तीय व्यवस्थापन गर्न सकेन ।

विजय तिमल्सिना

पश्चिम नेपालमा निर्माण हुने भनिएको ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादितमध्ये ५ सय मेगावाट विद्युत् किन्ने निर्णय बंगलादेश सरकारले गरिसकेको छ । आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) गरेको ४ वर्षभन्दा बढी हुँदा पनि भारतीय कम्पनी जीएमआरले लगानीको स्रोत जुटाउन भने सकेको छैन । आयोजना निर्माणका लागि वित्तीय व्यवस्थापन गर्न जीएमआरलाई दिइएको समय असोज २ गते नै सकिएको छ । बोर्ड र कम्पनीबीच भएको पीडीएमा २ वर्षभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गर्न नसके बढीमा एक वर्षसम्म मात्रै म्याद थप गर्न सकिने उल्लेख गरिएको छ ।

२०७३ को भूकम्प, नाकाबन्दी, वन प्राप्तिमा लागेको समयजस्ता समस्या देखाएर कम्पनीलाई वित्तीय व्यवस्थापनको म्याद दुई पटक थप गरिसकिएको छ ।

निर्माणको जिम्मा पाएको भारतीय कम्पनी दोस्रो पटक थपिएको म्यादमा पनि वित्तीय व्यवस्थापन गर्न असफल भएपछि लगानी बोर्ड पनि अनिर्णीत बनेको छ । कम्पनीले ९ सय मेगावाटको आयोजनाका लागि असोज २ भित्र वित्तीय व्यवस्थापन गरिसक्नुपर्ने थियो । २०७१ असोज २ गते बोर्ड र कम्पनीबीच भएको पीडीएमा २४ महिनाभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गरिसक्नुपर्ने उल्लेख थियो ।

यो अवधिमा वित्तीय व्यवस्थापन हुन नसके बढीमा एक वर्षका लागि मात्रै म्याद थप्न सकिने व्यवस्था थियो । हालसम्म दुई पटक समय थपको सुविधा पाइसकेको छ । दोस्रो पटकमा पनि कम्पनीले वित्तीय व्यवस्थापन गर्न नसकेपछि आयोजनाको संयोजन गरिरहेको लगानी बोर्ड अनिर्णीत बनेको हो ।

माथिल्लो कर्णाली आयोजना निर्माणका लागि वित्तीय व्यवस्थापन गर्न जीएमआरको म्याद थप गर्ने विषयमा कुनै छलफल नभएको बोर्ड प्रवक्ता उत्तमभक्त वाग्लेले बताए । ‘यसबारे कुनै छलफल भएको छैन,’ उनले भने । जीएमआरको वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने समय सकिएपछि दुई पटक बोर्ड बैठक बसिसकेको छ । जीएमआरको विषय एजेन्डा भने बनेको छ ।

जीएमआरले माथिल्लो कर्णालीबाट उत्पादित विद्युत्मध्ये ५ सय मेगावाट बंगलादेश निर्यातका लागि समझदारी गरिसकेको छ । बंगलादेशको पावर डेभलपमेन्ट बोर्डले नेपालमा उत्पादित विद्युत् आफ्नो देशमा लैजान भारतीय एनटीपीसी विद्युत् व्यापार निगमसँग अघिल्लो वर्ष अप्रिलमा समझदारी गरेको थियो ।

भदौ तेस्रो साता बंगलादेश भ्रमणमा गएका ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनलाई त्यहाँका समकक्षी नसरुल हमिदले नेपालमा उत्पादित विद्युत् भारत हुँदै बंगलादेश भित्र्याउने निर्णय आफ्नो मन्त्रिपरिषद्को बैठकले गरेको जानकारी गराएका थिए ।

गत साता बसेको नेपाल-बंगलादेशबीचको संयुक्त ऊर्जा संयन्त्रको बैठकले समेत माथिल्लो कर्णालीबाट ५ सय मेगावाट विद्युत् आयात गर्ने बंगलादेश सरकारको निर्णय अनुमोदन गरेको छ । आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् खरिदका लागि प्रवर्द्धक र बंगलादेशी सरकारले समझदारी गरिसकेको भए पनि आयोजना निर्माणमा भने अन्योल देखिएको छ ।

अछाम, दैलेख र सुर्खेत जिल्ला छुने गरी कर्णाली नदीमा बन्ने आयोजनाबाट सन् २०२१ मा विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिइएको थियो । वित्तीय व्यवस्थापनमा प्रवर्द्धक कम्पनीको असफलताका कारण आयोजना निर्माणमा ढिलाइ हुने पक्का भएको छ ।

जीएमआरसँग भएको पीडीएअनुसार माथिल्लो कर्णालीबाट उत्पादित विद्युत्मध्ये १ सय ८ मेगावाट नेपालले निःशुल्क पाउनेछ । साथै आयोजनाको २७ प्रतिशत पुँजी (इक्विटी) पनि नेपालले निःशुल्क पाउने व्यवस्था गरिएको छ । यसबापत सरकारले आयोजना निर्माणको क्रममा निर्माण सामग्रीमा कर छुट दिने व्यवस्था सम्झौतामा राखिएको छ ।

जीएमआरले नेपालमा निर्माण गर्ने भनेको अर्को ६ सय मेगावाटको आयोजना माथिल्लो मस्याङ्दी २ बाट भने हात झिकिसकेको छ । आयोजना निर्माणका लागि जीएमआरको ८२ प्रतिशत शेयर स्वामित्व हुने गरी नेपालमा हिमताल हाइड्रो पावर कम्पनी स्थापना गरिएको थियो ।

हिमतालको नाममा आयोजनाको अनुमतिपत्र जारी भएको छ । हिमतालले आफ्नो स्वामित्वको शेयर नेपाली कम्पनी बुटवल पावर कम्पनीसहित हडकडस्थित तीन कम्पनीलाई बिक्री गरेको हो । हिमतालले कुल ३ अर्ब ५३ करोडमा शेयर स्वामित्व बिक्री गरेको हो ।

आयोजनाको अनुमतिपत्र लिएर लामो समय निर्माण नगरी अर्को कम्पनीलाई शेयर स्वामित्व बिक्री गर्दा आयोजना निर्माण हुन नसक्ने भन्दै यस्ता आयोजनाको अध्ययन र सुझाव दिन संसद्को अर्थ समितिले उपसमितिसमेत गठन गरेको हो ।

समयरेखा

२०७१ असोज ३ गते आयोजना विकास सम्झौतामा हस्ताक्षर

२०७३ पुस २४ गते बसेको बैठकले २०७३ असोज २ गतेसम्मका लागि म्याद थप

२०७४ कात्तिक २७ गते बसेको बोर्ड बैठकले एक वर्षका लागि म्याद थप

२०७५ कात्तिक २ गते वित्तीय व्यवस्थापनको म्याद सकियो

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/२७

दुई जलविद्युत् आयोजनाको पिपिए सम्पन्न

ध्रुव दङ्गाल

जिल्लाको उत्तर-पूर्वी भेगमा पर्ने जुगल हिमालको काखमा निर्माण तयारी गरिएको दुई जलविद्युत् आयोजना र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबीच पिपिए (विद्युत् खरिद सम्झौता) भएको छ।

जुगल गाउँपालिकामा बन्ने १५.१५ मेगावाटको माथिल्लो ब्रह्मायणी तथा ३५.४७ मेवागाट क्षमताको ब्रह्मायणी जलविद्युत् आयोजना र प्राधिकरणबीच खरिद सम्झौता भएको हो। यस सम्बन्धी सम्झौतापत्रमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र निर्माण कम्पनीका तर्फबाट दुवै आयोजनाका नेतृत्वकर्ता भरत पराजुलीबीच सोमबार हस्ताक्षर भएको थियो।

खरिद सम्झौताअनुसार ब्रह्मायणी नदी करिडोरमा बन्ने आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् प्राधिकरणले हिउँदमा प्रतियुनिट आठ रुपैयाँ ४० पैसा र बर्खाभा चार रुपैयाँ ८० पैसामा किन्ने पराजुलीले बताए। 'योसँगै आयोजना अघि बढाउन प्रारम्भिक काम गर्ने र लगानीकर्ता खोजी गर्ने बाटो खुलेको छ,' उनले नागरिकसँग भने।

दुवै आयोजना निर्माण सन् २०१९ को अन्तिमदेखि सुरु गरी २०२३ जुलाईमा सक्ने लक्ष्य राखिएको उनले जानकारी दिए। माथिल्लो ब्रह्मायणी इन्टिग्रेटेड हाइड्रो फन्ड र ब्रह्मायणी आयोजना एकीकृत व्यापार कम्पनी प्रालिको अगुवाइमा बन्न लागेको हो। दुवै कम्पनीका अध्यक्ष पराजुली हुन्। निर्माणमा स्रोतसाधन एकै ठाउँबाट परिचालन गर्न दुवै आयोजनालाई एउटै ब्रह्मायणी जलविद्युत् कम्पनी प्रालिअन्तर्गत ल्याइने उनले बताए।

'यसको तयारी अघि बढिसकेको छ,' अध्यक्ष पराजुलीले भने। उनका अनुसार दुवै आयोजनाको संस्थापक सेयर सदस्य बन्न जिल्लावासीलाई सिन्धु इन्भेस्टमेन्ट कम्पनी प्रालिमार्फत लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ। माथिल्लो ब्रह्मायणी आयोजनाको बाँध बलेफी (ब्रह्मायणी) खोलामा बन्ने छ भने उत्पादनगृह बलेफी र लाडटाड खोलाको दोभान नेमासलमा बनाइने छ। बाँध र उत्पादनगृहबीचको सुरुङ तीन किमि लामो हुने छ।

माथिल्लो ब्रह्मायणीको नेमासलस्थित उत्पादन गृहबाट पानी निस्केपछि त्यही स्थानमा अर्को बाँध बाँधी ब्रह्मायणी आयोजना बनाइने छ। ६ किमि लामो सुरुङमार्फत तेम्बाथान नजिक पानी खसालेर उत्पादन गृह बनाइने अध्यक्ष पराजुली बताउँछन्। 'माथिल्लो ब्रह्मायणीको उत्पादन गृहदेखि सय मिटर दूरीमा ब्रह्मायणी आयोजनाको बाँध बन्ने छ,' उनले भने। उनका अनुसार दुवै आयोजनाको लागत १० अर्ब रुपैयाँ पुग्ने अनुमान गरिएको छ। माथिल्लो ब्रह्मायणी तीन अर्ब र ब्रह्मायणी आयोजना सात अर्ब रुपैयाँमा बनाउने लक्ष्य राखिएको छ।

दुवै आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डिपिआर) अन्तिम चरणमा पुगेको र वातवारणीय प्रभाव मूल्यांकनको तयारी समेत भइरहेको अध्यक्ष पराजुलीले बताए। 'आयोजनास्थलमा पुग्न पहुँचमार्ग

निर्माणको अध्ययन पनि अघि बढाएको छौं,' उनले भने। उनका अनुसार आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् प्राधिकरणद्वारा पाइताडमै निर्माणाधीन सबस्टेसनमार्फत राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्ने योजना छ। 'यो निर्माण ढिलाइ भए बाह्रविसेमा निर्माणाधीन सबस्टेसन विकल्पका रूपमा तयार छ,' पराजुलीले भने। बाह्रविसेमा निर्माणाधीन एक सय दुई मेगावाट क्षमताको मध्यभोटेकोसी जलविद्युत् आयोजनाले सबस्टेसन बनाइरहेको छ। झन्डै ७० प्रतिशत काम सकेको मध्यभोटेकोसीको सबस्टेसन धमाधम बनिरहेको छ। बैंक ऋणमार्फत लगानी जुटाइने निर्माण कम्पनीले जनाएको छ। 'ऋणका लागि बैंकहरु खोजी कार्यमा जुट्दै छौं,' दुवै निर्माण कम्पनीका अध्यक्ष रहेका पराजुलीले बताए।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१५/०८/२७

माथिल्लो चाकु 'ए'को विद्युत उत्पादन अवधि २ महिना लम्बियो

सिन्धुपाल्चोकमा निर्माणधीन २२ मेगावाटको माथिल्लो चाकु जलविद्युत आयोजनाको विद्युत उत्पादन अवधि २ महिना लम्बिएको छ । आयोजनाको निर्माण कार्य पूरा भइनसकेकाले विद्युत उत्पादन अवधि प्रभावित भएको हो ।

९७ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको आयोजनाबाट आगामी माघदेखि उत्पादन सुरु गरिने प्रवर्द्धक शिवश्री हाइड्रो लिमिटेडका अध्यक्ष उमेश कसजुले बताए । उनका अनुसार आयोजनाको ३ प्रतिशत काम बाँकी छ । बाँध क्षेत्रको निर्माण पूरा भएको छ । मुख्य सुरुङको ५० प्रतिशत ढलान सकिएको छ । बाँकी ढलान माघसम्ममा सम्पन्न हुनेछ ।

हाइड्रोमेकानिकलतर्फ २ सय मिटर पाइप बिछ्याउन बाँकी छ । १ हजार ५ सय मिटरमध्ये १ हजार ३ सय मिटर पाइप बिछ्याउने काम सकिएको कम्पनीले जनाएको छ ।

विद्युतगृहमा पनि इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम भइरहेको कसजुले बताए । अबको डेढ महिनामा विद्युतगृहको काम सम्पन्न हुने उनको भनाइ छ ।

२०६९ बाट निर्माण सुरु भएको आयोजना सम्पन्न गर्न ४ अर्ब ३ करोड रुपैयाँ खर्च हुनेछ । आयोजनामा सिटिजन्स इन्टरनेशनल बैंकको अगुवाईमा ११ बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण लगानी छ ।

आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने विद्युत नेपाल विद्युत प्राधिकरणको लामोसँघु सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । सबस्टेसनसम्म अवश्यक २२ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन कम्पनीले निर्माण गरिरेको छ ।

६ वर्ष अगाडी निर्माण भएको आयोजना २०७१ को जुरे पहिलो, २०७२ को विनाशकारी भुकम्प, भोटेकासी नदीमा आएको बाढी र भारतीय नाकाबन्दीका कारण प्रभावित हुँदा २८ महिना ढिलो गरी आउन लागेको कम्पनीको दाबी छ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०८/२७

सय मेगावाट माथिका आयोजनाले 'रिटर्न अन इक्विटी' १७ प्रतिशत नघाउने नपाउने

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निजी क्षेत्रले निर्माण गर्ने सय मेगावाट माथिका सबै प्रकारका आयोजनाले १७ प्रतिशतभन्दा बढी 'रिटर्न अन इक्विटी' दिन नपाउने प्रावधान तोकेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको अध्यक्षतामा बसेको प्राधिकरण सञ्चालक समिति बैठकले १ सय मेगावाट माथिका नदी प्रवाही (आरओआर) अर्धजलाशय (पिआरओआर) र जलाशय आयोजनाको हकमा यो प्रावधान लागु गर्ने निर्णय गरेको हो ।

अब सय मेगावाट माथिका जलाशय, अर्धजलाशय र आरओआर आयोजनाले विद्युत बिक्री गरेर हुने अाम्दानीबाट स्वपूँजी लगानीको १७ प्रतिशतभन्दा बढी प्रतिफल लगानीकर्तालाई दिन नपाउने नियम लागु गरिएको प्राधिकरण प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । उनका अनुसार जलाशय, अर्धजलाशय र आरओआर आयोजनाका प्रवर्द्धकबीच एकरूपता कामय गर्न समान प्रावधान तोकिएको हो ।

यसअघि सबै क्षमताका अर्धजलाशय र जलाशय तथा १ सय मेगावाट भन्दा माथिका आरओआर आयोजनाको हकमा मात्रै यो प्रावधान लागु हुँदै आएको थियो ।

'प्रवर्द्धकलाई सय मेगावाट माथिका आयोजनाको प्रतिफल दिने हकमा कडाई गर्न यस्तो गरिएको हो,' उनले **ऊर्जा खबर**सँग भने, 'कुनै प्रवर्द्धकले यो प्रावधानको उलंघन गरेमा रिटर्न अन इक्विटी १७ प्रतिशतमा झार्ने गरी प्राधिकरणले पिपिए दर घटाएर भुक्तानी गर्नेछ ।'

सय मेगावाटभन्दा कम क्षमताका आयोजनाको हकमा भने आफ्नो अनुकूलता अनुसार लगानीकर्तालाई प्रतिफल दिन पाउने छन् ।

सय मेगावाट माथिका आयोजना निर्माण गर्ने प्रवर्द्धक कम्पनीले विद्युत उत्पादन सुरु भएपछि प्राधिकरणलाई लागतसहितको विवरण बुझाउनु पर्नेछ । बुझाएको लागत विवरणका आधारमा प्राधिकरणले रिटर्न अन इक्विटीको नियमन गरिने पनि अधिकारीले बताए ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०८/२७

अब ५ सय ८० मेगावाट आरओआर आयाोजनाकाे मात्र 'टेक अर पे' पिपिए, पिआरओआरलाई प्राथमिकता

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अब ५ सय ८० मेगावाटका नदी प्रवाही (आरओआर) जलविद्युत आयोजनासँग 'टेक अर पे' (लिउ या तिर) प्रावधानको विद्युत खरिद बिक्री सम्झौता (पिपिए) गर्ने भएको छ । ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले जारी गरेको स्वयत्तपत्रको लक्ष्य अनुसार तोकिएको आरओआर आयोजना (३०-३५ प्रतिशत) को सीमा पूरा गर्न सिमित आयाोजनाकाे पिपिए गर्न लागिएकाे हाे ।

आरओआर आयोजनाका लागि ५ हजार २ सय ५० मेगावाटको सीमा तोकिएकोमा ४ हजार ६ सय मेगावाटको पिपिए भइसकेको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । उनका अनुसार ७० मेगावाटका १२ आयोजनाको पिपिए कार्यकारी निर्देशककाे सचिवालयले स्वीकृत गरिसकेकाले अब ५ सय ८० मेगावाटकाे सीमा बाँकी छ ।

'आरओआर आयोजनाको पिपिए सीमा पूरा हुने चरणमा पुगेकाे छ,' उनले **ऊर्जा खबर**सँग भने, 'अब प्रसारण सम्झौता भएका सिमित आयाोजनाकाे आयोजनाको मात्रै टेक अर पे प्रावधानको पिपिए हुन्छ ।' प्रसारण सम्झौता सम्पन्न भएका करिब ९ सय मेगावाट आयोजना पिपिएको मस्यौदा चरणमा रहेकाे उनले जानकारी दिए ।

अहिले करिब ५ हजार ६ सय मेगावाटका आयोजना पिपिएको पाइप लाइनमा रहे पनि सबै आरओआर आयाोजनालाई याे सीमाभित्र अटाउन नसकिने प्राधिकरणले जनाएकाे छ ।

पिआरओआर आयोजनाको पिपिएलाई प्राथमिकता

आरओआर आयोजनाको पिपिए सीमा पूरा हुने चरणमा पुगेपछि प्राधिकरणले अर्धजलाशय (पिआरओआर) आयोजनालाई प्राथमिकता दिने भएको छ । टेक अर पे प्रावधानकाे पिपिएका लागि पिआरओआर आयाोजनाकाे सीमा बाँकी रहेकाले प्राथमिकतामा राखिएको अधिकारीले बताए । 'आन्तरिक उत्पादनबाट मुलुकलाई ऊर्जामा आत्मनिर्भर बनाउन पिआरओआर आयोजनाको विकास आवश्यक छ,' उनले भने, 'अब पिपिए गर्न आउने आरओआर भन्दा पिआरओआर आयोजनालाई प्राधिकरणले प्राथमिकतामा राख्छ ।'

उनका अनुसार ४ हजार ५ सय मेगावाटमध्ये ३ हजार ३ सय पिआरओआर आयोजनाको टेक अर पे पिपिए हुन बाँकी छ । अहिलेसम्ममा करिब १ हजार २ सय मेगावाटका पिआरओआर आयोजनाको पिपिए भएकाे छ ।

जलाशय आयाोजनाकाे हकमा पनि ५ हजार २ सय मेगावाटका लागि टेक अर पे पिपिएकाे सीमा ताेकिएकाे छ ।

१० वर्षमा आन्तरिक उत्पादन १५ हजार मेगावाट पुर्याउन गत मंगलबार बसेको प्राधिकरणले सञ्चालक समितिले टे अर पे प्रावधानको पिपिए खुलाउने निर्णय गरेको थियो ।
अहिले करिब ५ हजार ६ सय मेगावाट क्षमताका अायाेजनाले पिपिएका लागि अावेदन दिएका छन् ।
यी मध्येका अधिकांश अायाेजना अारअाेअार प्रकृितिका छन् ।
'आगामी दशक ऊर्जा दशक' नारा दिएर मन्त्रालयले जारी गरेकाे स्वयत्पत्रको लक्ष्य कार्यान्वयन गर्न ३०-३५ प्रतिशत जलाशय, २५-३० अर्धजलाशय, ३०- ३५ प्रतिशत नदी प्रवाही र ५-१० प्रतिशत वैकलीपक स्रोतबाट विद्युत उत्पादन गर्ने सरकारकाे लक्ष्य छ । याे लक्ष्य अनुसार मिश्रित ऊर्जा प्रणाली विकास गर्ने गरी प्राधिकरणले पिपिए गरिरहेकाे छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१५/०८/२७

चिलिमेले सेयरधनीलाई २५ प्रतिशत लाभांश दिने

चिलिमे जलविद्युत कम्पनीले आफ्ना सेयरधनीलाई २५ प्रतिशत लाभांश वितरण गर्ने भएको छ । कम्पनीले आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा आर्जन गरेको मुनाफाबाट सम्पूर्ण सेयरधनी सदस्यलाई लाभांश वितरण गर्न लागेको हो ।

बुधबार बसेको सञ्चालक समिति बैठकले २० प्रतिशत सेयर र ५ प्रतिशत नगद लाभांश दिने प्रस्ताव गरेको कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधवप्रसाद कोइरालाले बताए । उनका अनुसार आगामी पुस २७ गते हुने कम्पनीको २२औं वार्षिक साधारणसभाबाट लाभांश प्रस्ताव पारित गरिनेछ ।

साधारणसभाबाट पारित भएपछि सेयरधनी सदस्यलाई नगद तथा सेयर लाभांश वितरण गरिनेछ ।

कम्पनीले रसुवामा निर्माण गरेको २२ मेगावाटको चिलिमे जलविद्युत केन्द्रले विद्युत बिक्रीबाट गरेको आम्दानीको मुनाफाको लाभांश दिन लागेको हो ।

कम्पनीले गत वर्ष पनि १५ प्रतिशत सेयर र १० प्रतिशत नगद लाभांश वितरण गरेको थियो ।

चिलिमेको सफल निर्माण गरेको कम्पनीका सहायक कम्पनी अन्तर्गत २ सय ७० मेगावाटका ४ आयोजना निर्माणाधीन छन् । ५ सय ८५ मेगावाटका २ आयोजना अहिले अध्ययनको चरणमा छन् ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०८/२७

ओली र मोदीले स्वीच थिचेर उद्धघाटन गरेको अरुण तेस्रोकाे काम कछुवा गतिमा

भविन कार्की

नेपाल र भारत दुई देशका प्रधानमन्त्रीले काठमाडौंको होटल द्धारिकाबाट स्वीच थिचेर उद्धघाटन गरेको उद्धघाटन गरेपछि धेरैले सोचेका थिए । ९ सय मेगावाटको बहुचर्चित राष्ट्रिय गौरवको आयोजना अरुण तेस्रो जलविद्युत निर्माण कार्यले अब गति लिन्छ ।

तर, काम गर्ने शैलिमा कुनै परिवर्तन आएको छैन । संखुवासभा जिल्लाको मकालु गाँउपालिका-५ फ्याक्सिदामा सुरुडमार्ग र ड्याम साइडको काम कछुवा गतिमा चलिरहेको छ । सतलज कम्पनीले पिडिएमा सहमति भए अनुसारको काम नगरेको भन्दै स्थानियहरु असन्तुष्टि ब्यक्त गर्न थालेका छन् ।

जम्मा १ सय ८० मिटर सुरुड

ड्याम साइड फ्याक्सिदामा जय प्रकास एसोसियेट्स र पावर हाउस दिदिडिमा पट्टेल इन्जीनियरिङ कम्पनीले कामको जिम्मा लिएका छन् । ड्याम साइड फ्याक्सिदामा भर्खर १ सय ८० मिटर मात्र सुरुडमार्ग खनिएको छ । आयोजना निर्माणको क्रममा ३ हजार स्थानीयलाई प्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर दिने, सिप नभएका स्थानीयलाई तालिम दिने लगायतका ब्यवस्था पीडीएम उल्लेख छ । त्यस अनुसारका काम नभएको मकालु गाउँपालिकाकी कार्यवाहक अध्यक्ष चमेली राइले बताइन् । स्थानियहरु लाई रोजगारी स्थानिय बस्तुको उपभोग नगरेको आयोजना प्रभावितहरुको गुनासो छ ।

पीडिएकाे सहमति कार्यान्वयन भएन

आयोजना प्रभावित युवाहरुलाई क्षमताका आधारमा रोजगारी दिने भनिएपनि त्यस अनुसारको काम नभएको स्थानिय बसन्त गुरुडले गुनासो गरे । ‘आयोजना आएपछि धेरै कुरामा सहज होला भन्ने थियो तर, होईन रहेछ ।’ गुरुडले भने । लगानी बोर्ड र सतलज कम्पनीसँगको पीडीएम अझै कार्यान्वयन हुन सकेको छैन ।

आयोजनाको पावर हाउस जाने सडक छ्याकुटी-दिदिडि खण्डमा मुआब्जा नपाएको भन्दै स्थानियको गुनासो गरेका छन् । पिडितहरुले पटक-पटक चिचिला गाउँपालिका, जिल्ला प्रशासन कार्यालय र लगानी बोर्ड समक्ष निवेदन गरे पनि केहि सुनुवाइ नभएको जुनी कुमार राइले गुनासो गरे । राइ भन्छन् ‘सडक आयोजनाले ५ घर समेत विस्थापित भएको छ ।’ आयोजनाको सडक खन्ने क्रममा धान खेत, अलैची बगान र अन्न बाली समेत पहिराले बगाएको पिडितको गुनासो छ ।

संखुवासभाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेश बहादुर अधिकारी भने त्यस क्षेत्रमा २०४५ सालमै मुआब्जा वितरण गरी सकेको बताउछन् । २०४५ सालमा १५ मिटर सडकको मात्र मुआब्जा दिएर ३० मिटर अधिग्रहण गरेको नयन्द्र राइले बताए । नयन्द्रको भनाई अनुसार १५ मिटर अन्तर्गत पनि पिडित सबैले

मुआब्जा पाएका छैनन् । मुआब्जा नपाएको भन्दै छ्याकुटी-दिदिङ खण्डमा बेला-बेला अवरोध हुने गरेको छ ।

दुइ देशका प्रधानमन्त्रीले स्वीच थिचेर उद्घाटन

अरुण तेस्रो जलविद्युत परियोजना लामो समयदेखि निर्माण हुने भनिएपनि त्यसले सार्थकता पाउन सकेको थिएन । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले बैशाख २८ गते काठमाडौंको होटल द्धारिकाबाट स्वीच थिचेर संयुक्त रूपमा शिलान्यास गरेका थिए ।

वि.सं. २०४२ सालदेखि निर्माणको चर्चा चलेको भएपनि राजनीतिक विवाद र खिचातानीका कारण स्थगित हुँदै आएको जलविद्युत परियोजना निर्धारित समयमै पूरा हुनेमा शंका उत्पन्न गरेको छ । आयोजना प्रभावित क्षेत्रका जनताको माग अझै पूरा भइनसकेको भन्दै राजनीतिक दलहरूले समेत विरोध जनाएका छन् ।

पाँच वर्षमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको अरुण तेस्रो परियोजना ९ सय मेगावट विद्युत उत्पादन हुने र आयोजना निर्माणका लागि १ खर्ब २० अर्ब खर्च अनुमान गरिएको छ । आयोजनाका लागि अहिले सडक, ड्याम साइड, पावर हाउस, सुरुङ्ग मार्ग निर्माणको कार्य सुरु भएके छ ।

प्रभावित परिवारलाई आयोजनाले ३० युनिटका दरले निःशुल्क विद्युत् उपलब्ध गराउने सम्झौता भएको छ । आयोजनाले दुई सय ६९ परिवारको घर तथा जग्गा अधिग्रहण गरेर करिब एक अर्ब २९ करोड रुपैयाँ मुआब्जा पनि बाँडिसकेको छ । यस आयोजनाबाट नेपालले २५ वर्षमा ३ सय ४० अर्ब रोयल्टी, निःशुल्क विजुली, आय कर, भ्याट र भन्सार शुल्क छुटबाट लाभ प्राप्त गर्नेछ ।

श्रोत: काब्लिपुर, २०७५/०८/२८

जलविद्युत् निर्माण धमाधम प्रसारणलाइन सुस्त

प्रसारण लाइन निर्माण कार्य सुस्त गतिमा भइरहँदा उत्पादित विद्युत् खेर जाने चिन्ता प्रवर्द्धकमा छ

आश गुरुङ

विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले गएको जेठ दोस्रो साता दोर्दी करिडोर भ्रमण गर्दा जलविद्युत् आयोजनाका प्रवर्द्धकहरूलाई भनेका थिए, 'आयोजना समयमा सकनोस्, म एक युनिट पनि बिजुली खेर जान दिन्न ।' हौंसिएका प्रवर्द्धकले निर्माणाधीन आयोजनाको कामलाई तीव्रता दिए । प्रसारण लाइनको पर्खाइमा बसेका आयोजनाको कामले गति लियो । आश्वासनको ६ महिना बितिसकदा पनि प्रसारण लाइन निर्माणको काम देखिने गरी हुन नसकेको गुनासो आयोजना प्रवर्द्धकहरूले गर्न थालेका छन् । जलविद्युत् आयोजनाहरूको निर्माणका काम धमाधम छ । प्रसारण लाइन निर्माण कार्य सुस्त गतिमा भइरहँदा उत्पादित विद्युत् खेर जाने चिन्ता प्रवर्द्धकमा छ । २५ मेगावाटको माथिल्लो दोर्दी 'ए' आयोजनाले आगामी चैत महिनाभित्र विद्युत् उत्पादन गर्ने तयारी गरेको छ ।

आयोजनाको प्रवर्द्धक लिबर्टी इनर्जी कम्पनी लिमिटेडका अध्यक्ष कुशकुमार जोशीले निर्माणकार्य अन्तिम चरणमा आइपुग्दासमेत प्रसारण लाइन निर्माणले गति लिन नसकेको बताए । 'हाम्रो काम ८५ देखि ९० प्रतिशत सकियो । हामी तोकिएकै समयमा निर्माण पूरा गर्छौं,' उनले भने, 'कुलमान घिसिङजीले उत्पादित विद्युत् १ मेगावाट पनि खेर जान दिन्नौं भनेकाले विद्युत् खेर नजानेमा आशावादी छौं । प्रसारण लाइन निर्माणको गति देख्दा उत्पादित विद्युत् खेर जाने चिन्ताले सताएको छ ।'

दोर्दी करिडोरमा निर्माणाधीन १३२ केभीएको प्रसारण लाइन निर्माणमा सुस्त देखिएको भन्दै यसमा सरकार र विद्युत् प्राधिकरण जिम्मेवार बन्नुपर्ने प्रवर्द्धक कम्पनीका अधिकारीहरू बताउँछन् । दोर्दीखोलाभै निर्माणाधीन २७ मेगावाटको दोर्दीखोला जलविद्युत् आयोजनाको सुरुवाती लक्ष्य २०७४ असारसम्म निर्माण सक्ने थियो । एक वर्षपछि सरेको लक्ष्य अब आगामी चैत हुँदै भदौभित्र सक्ने कार्यतालिकामा सारेको छ ।

इन्जिनियर दीपक जवालीका अनुसार आयोजनाको ७० प्रतिशत निर्माण कार्य पूरा भइसकेको छ । प्रवर्द्धक कम्पनी हिमालयन पावर पार्टनर लिमिटेडका कार्यकारी निर्देशक गुरुप्रसाद ढकालले प्रसारण लाइन समयमा बन्ने संकेत नदेखिएकाले पटकपटक म्याद थप गरेर आयोजना निर्माण गर्नुपरेको बताए । 'कति पटक म्याद थप्यौं । प्रसारण लाइनको कार्य देखिने गरी भएन । हामी आयोजना निर्माण सक्छौं । विद्युत् खेर गयो भने विद्युत् प्राधिकरण र सरकार जवाफदेही हुनेछ,' उनले भने ।

दोर्दी करिडोरमा मात्रै १ सय १८ मेगावाटका ४ आयोजना निर्माणाधीन छन् । अन्य आयोजनाको डिजाइन भइरहेको छ । ५४ मेगावाटको सुपरदोर्दी 'ख' र १२ मेगावाटको दोर्दी -१ को निर्माण कार्य धमाधम

भइरहेको छ । २०७६ असोजभित्र निर्माण सक्ने प्रक्षेपण गरिएको सुपर दोर्दी 'ख' ले पछिल्लो समय ०७७ असारभित्र विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

दोर्दी १ आयोजनाले ०७६ मंसिरभित्र निर्माण सक्ने लक्ष्य लिएको छ । तोकिएको समयमा प्रसारण लाइन नबन्दा विद्युत् उत्पादन खेर जाने भन्दै उनीहरूले जलविद्युत् निर्माणमा 'आलटाल' गर्नुपरेको गुनासो गरेका छन् । उदिपुर-कीर्तिपुर १३२ प्रसारण लाइन आयोजनाले भने निर्माण कार्य तोकिएको समयमा हुनेबताएको छ ।

कीर्तिपुर बेंसीमा विद्युत् सबस्टेसन र उदिपुर-कीर्तिपुर बेंसी १३२ केभी डबल सर्किट प्रसारण लाइन १७ जुलाई २०१९ (चालु आर्थिक वर्षभित्र) मा सक्ने प्राधिकरणको कार्यतालिका छ । प्रसारण लाइन निर्माण कार्य यसअघि २०७३ भित्रै सक्ने भनिएको थियो ।

तोकिएको समयमा काम नभएपछि प्रवर्द्धकले मन्त्री, प्राधिकरण, सांसद, नेतालाई गुहारेका थिए । उनीहरूले गण्डकी प्रदेशका मुख्यमन्त्री पृथ्वी सुब्बा गुरुडले निरीक्षण गर्दा प्रसारण लाइन निर्माण चाँडो गरिदिन दबाबमूलक संयन्त्र बनाइदिनसमेत माग गरेका थिए ।

उदिपुर-कीर्तिपुर १३२ प्रसारण लाइनका प्रमुख इन्जिनियर रमेश पौडेलले तोकिएको समयमा निर्माण कार्य सक्न आयोजना हरदम तवरले लागिपरेको दाबी गरे । 'प्रसारण लाइन निर्माण कार्य भइरहेको छ । तोकिएको समयमा हामी सक्छौं,' उनले भने ।

उनका अनुसार दोर्दी गाउँपालिका ६ कीर्तिपुर बेंसीमा सबस्टेसन निर्माण धमाधम भइरहेको छ । कन्ट्रोल बिल्डिङ, स्विच एडको काम भइरहेको छ । सबस्टेसन निर्माण कार्य नेपाल हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीले गरिरहेको छ । जग्गा अधिग्रहणका लागि १ महिनाअघि सूचना निकालेर प्रक्रियामा गइसकेको छ ।

'अब टावर फाउन्डेसनका लागि एनालगहरू आउन बाँकी छ । यो भारतबाट ल्याउनुपर्छ । ठेकेदारलाई समाना छिटो ल्याउन भनेका छौं । करिब १ महिना लाग्ला,' उनले भने, 'फाउन्डेसन निर्माण हुँदै गर्दा टावर पनि आउँछ । टावर ४ महिना भित्रमा आउला । टावर पनि भारतबाटै आउने हो । तार नेपालमै पाइन्छ । त्यसपछि देखिने काम हुन्छ ।' यी कार्यमा ठेकेदारले ढिलाइ गरिरहेको उनलेसंकेत गरे ।

'काम ढिलो नगर्न निर्माण कम्पनीलाई भनेका छौं,' उनले भने । प्रसारण लाइन निर्माण कार्य मुडवरी एन्ड जोशी कन्स्ट्रक्सनले अघि बढाएको छ । टावर राख्नलाई आवश्यक जग्गा अधिग्रहणपछि मुआब्जा दिने तयारी गरिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी झंकनाथ ढकालले बताए । चलनचल्ती र सरकारी दररेटलाई समायोजन गरी जग्गाको मूल्य कायम गराउने सन्दर्भमा सहायक प्रजिअ काजीमान सुनारको संयोजकत्वमा ५ सदस्यीय टोलीलाई प्रतिवेदन पेस गर्न भनी खटाएको छ ।

टोलीले केही दिनमै प्रतिवेदन बुझाउने र मुआब्जा निर्धारण समितिको बैठकले जग्गाको मूल्य टुंग्याएर मुआब्जा दिइने उनले बताए । मुआब्जा वितरणसँगै भौतिक निर्माण कार्य देखिनेगरी अघि बढ्ने आयोजनाले जनाएको छ ।

प्रसारण लाइनले बहन गर्ने विद्युत् बैसीसहर नगरपालिका १ उदिपुरमा निर्माण हुने सबस्टेसनमा जोडिनेछ । यसमा ३३ वटा टावर रहनेछन् । उदिपुरमा सबस्टेसन मरुयाडदी करिडोरमा निर्माण हुने २२० केभी प्रसारण लाइनले निर्माण गर्नेछ । मरुयाडदी करिडोरले निर्माण गर्ने सबस्टेसन १ वर्षको अवधिमा नसकिने भएकाले उत्पादित विद्युत्लाई ७० मेगावाटको मध्यमरुयाडदी जलविद्युत् आयोजनामा 'स्विच एड' गरिने स्रोतले बताएको छ ।

